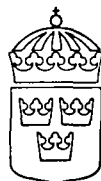

Regeringens proposition

1987/88: 45

om utvidgade kapitaltäckningskrav för
banker, fondkommissionsbolag och
finansbolag

Prop.
1987/88: 45

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 22 oktober 1987.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bengt K. Å. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar av kapitaltäckningsbestämmelserna i bankrörelselagen (1987: 617), fondkommissionslagen (1979: 748) och lagen (1980: 2) om finansbolag. Ändringarna innebär att kapitaltäckningskraven för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag utvidgas så att vissa ytterligare åtaganden som dessa institut gör på kapitalmarknaden kommer att omfattas av bestämmelserna om kapitaltäckning.

Motivet till förslaget är att det med bl. a. penningmarknadens framväxt introducerats en rad olika instrument som innebär stora åtaganden utanför balansräkningarna och för vilka enligt nuvarande bestämmelser inga kapitaltäckningskrav ställs. Avsikten är att de kreditrisker som åtagandena kan medföra skall beaktas i kapitaltäckningshänseende.

Bland de åtaganden som avses finns åtaganden i samband med olika certifikatprogram, leveransförbindelser vid överlåtelse av värdepapper, återköpsförbindelser och kreditgarantier vid överlåtelse av värdepappersportföljer, öppna positioner vid terminshandel, garantier vid likviditetsförvaltning, vissa åtaganden i samband med rembursor och utfästelser i samband med confirming. Till de nämnda åtagandena kommer andra som kan medföra kreditrisk.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreslås få rätt att utfärda föreskrifter som innebär att ett åtagande kan få tas upp till ett belopp som är lägre än det nominella.

De ändrade bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 1988.

Lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 9), lagrådets yttrande (s. 21) och beslutet om proposition (s. 21).

1 Förslag till

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 10 § bankrörelselagen (1987: 617) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

10 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar *och* ingångna garantiförbindelser (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala för-
eningsbanker bestäms kapital-
kravet gemensamt. Vid beräkning-
en av kapitalkravet indelas place-
ringarna i följande fyra grupper,
nämligen

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar *samt* ingångna garantiförbindelser *och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken* (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala för-
eningsbanker be-
stäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. ineliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värde-

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut* eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut*, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

5. garantiförbindelser *och andra åtaganden på kapitalmarknaden*

handling eller fordran, som anges under A 1–4. för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2.

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

4. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a) panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

b) panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller

c) förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs.

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1.

2. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1.

D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

D. övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid vare tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar som anges under B.

fyra procent av summan av placeringar som anges under C och

åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket avsatts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar till sitt nettovärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp *samt*

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp.

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp.

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp *samt*

5. *andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1980: 2) om finansbolag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §¹

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbanks, centrala föreningsbank, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbanks eller centrala föreningsbank. Till upplåningen skall läggas *beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.*

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbanks, centrala föreningsbank, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut* och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbanks eller centrala föreningsbank. Till upplåningen skall läggas *ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget. Garantiförbindelser skall tas upp till sitt nominella belopp. Detsamma gäller andra åtaganden, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställt vinstbalans. Med eget kapital får likställas

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbanks, centrala föreningsbank eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,

¹ Senaste lydelse 1987: 627.

2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987: 617), intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet föreskriva att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Härigenom föreskrivs att 18 § fondkommissionslagen (1979: 748) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*18 §¹

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar *och till garantiförbindelser som bolaget har ingått* (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall *tagas* upp till sitt nettovärde.

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommis-

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar *samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget* (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall *tas* upp till sitt nettovärde. *Åtaganden på kapitalmarknaden skall dock tas upp till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut* eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat

¹ Senaste lydelse 1987: 622.

sionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 oktober 1987

Närvarande: statsrådet Sigurdsen, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Bodström, Göransson, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson

Föredragande: statsrådet Johansson

Lagrådsremiss om ändring av kapitaltäckningsbestämmelserna för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag

1 Inledning

År 1983 tillkallades en kommitté (Fi 1983:06) med uppdrag att göra en allmän översyn av strukturen på kreditmarknaden. Kommittén antog namnet kreditmarknadskommittén. (Ledamöter: f.d. landshövdingen Nils Hörjel, överdirektören Alf Carling, bankinspektören Stig Danielsson, numera ambassadören Kurt Malmgren och riksbanksdirektören Anders Sahlén).

Kommittén har överlämnat en den 16 december 1986 dagtecknad promemoria med förslag till ändring av kapitaltäckningsbestämmelserna för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag. Promemorian har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels kommitténs promemoria som *bilaga 1*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 2*.

2 Nuvarande kapitaltäckningskrav

De kapitaltäckningskrav – krav på eget kapital – som ställs på bankerna skall primärt skydda bankernas insättare. Motsvarande krav på fondkommissionsbolagen skall skydda bolagens kunder och långivare. Kraven på finansbolagen innebär att dessa skall ha ett eget kapital som anses betryggande i förhållande till deras upplåning.

Kapitaltäckningsbestämmelserna för bankerna fick sin nuvarande uppbyggnad i samband med 1968 års samordnade banklagstiftning (prop. 1968: 143 s. 132 f. och s. 230 f. BaU 60, rskr. 368). Smärre ändringar har under årens lopp gjorts i dessa regler. Banklagsutredningen gjorde en ingående översyn av bestämmelserna som redovisats i delbetänkandet (Ds E 1978: 4) Nya kapitaltäckningsregler för bankerna. På grundval av detta betänkande ändrades bestämmelserna så att värderegleringsreserver i viss

utsträckning får inräknas i kapitalbasen. Samtidigt gavs bankaktiebolag och sparbanker möjlighet att med eget kapital likställa det nominella värdet av förlagsbevis till ett belopp som motsvarar det totala egna kapitalet. Föreningsbankerna hade tidigare haft denna möjlighet. Dessutom gjordes vissa ändringar i indelningen i riskklasser (prop. 1978/79: 190, NU 49, rskr. 442).

Bestämmelserna har därefter förts in i den nya bankrörelselagen (1987: 617) utan större sakliga ändringar. Enligt bankrörelselagen kan dock kapitalbasen, om det finns synnerliga skäl och efter tillstånd av bankinspektionen, breddas genom att i basen får räknas in förlagslån upp till en och en halv gånger det egna kapitalet eller de egna fonderna. Vidare har det införts bestämmelser om s. k. konsoliderad kapitaltäckning för svensk bank som äger viss andel i utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet (prop. 1986/87: 12 och 142, NU 36, rskr. 356). Möjligheten att räkna in förlagslån upp till en och en halv gånger det egna kapitalet eller fonderna har införts i avvaktan på en mera långsiktig lösning med hänsyn till de banker som har särskilda svårigheter att anskaffa riskkapital.

Kapitaltäckningskraven på bankerna och fondkommissionsbolagen är relaterade till deras tillgångssida i balansräkningarna, dvs. deras placeringar i form av utlåning och aktieinnehav. Härtill kommer att ingångna garantiförbindelser skall beaktas. Det ställs därvid olika kapitaltäckningskrav beroende på den kreditrisk som anses vara förknippad med de olika placeringarna.

Kraven på finansbolagen är relaterade till deras upplåning, dvs. skuldsida i balansräkningarna. Till upplåningen skall läggas ingångna garantiförpliktelser.

Bankernas tillgångar är indelade i fyra riskklasser (betecknade A–D i lagtexten). Den lägsta riskklassen (A) omfattar placeringar med ingen eller ringa förlustrisk medan den högsta riskklassen (D) omfattar de mest riskbetonade placeringarna. Placeringarna i den lägsta riskklassen är helt fria från krav på täckning med eget kapital. Tillgångarna i övriga riskklasser skall täckas med eget kapital till 1, 4 resp. 8 %. För bankernas engagemang i sidobolag, dvs. svenskt eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet, gäller med vissa undantag ett kapitaltäckningskrav på 100 %.

När det gäller kapitaltäckningskravet för nämnda hel- eller delägda utländska företag finns en kompletteringsregel som, om den svenska banken äger minst 20 % av aktierna, innebär att det utländska företags placeringar skall beräknas gemensamt för moderbanken och de utländska engagemangen. Det samlade kravet på eget kapital som gäller för en bank beräknas genom att kapitalkraven för de olika placeringarna läggs samman.

En tillgång skall tas upp till bokfört värde och garantiförbindelse som är knuten till kreditgivning till sitt nominella belopp. För övriga garantiförbindelser t. ex. entreprenadgarantier gäller dock att de får tas upp till halva det nominella beloppet.

I detta sammanhang får det egna kapitalet eller de egna fonderna beräknas på ett särskilt sätt (kapitalbasen). I kapitalbasen inräknas eget kapital

eller egna fonder. Ett bankaktiebolags eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital tas upp aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust tas upp fria fonder, balanserad vinst eller förlust och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. En föreningsbanks eget kapital är uppbyggt på samma sätt, dock att i bundet eget kapital skall tas upp insatskapital i stället för aktiekapital. En sparbanks egna fonder delas upp i fonder och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Som fonder redovisas grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond.

Med eget kapital eller egna fonder likställs dels 40% av bankens obeskattade reserver, de s. k. värderingskontona, dels det nominella värdet av upptagna förlagslån. Beloppen i kapitalbasen i form av värderingskonton eller förlagslån får dock var för sig medräknas med högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet eller de egna fonderna. Om det finns synnerliga skäl och efter tillstånd av bankinspektionen kan, som tidigare nämnts, förlagslånen få medräknas med ett belopp som uppgår till en och en halv gånger det egna kapitalet eller fonderna.

Även fondkommissionsbolagens placeringar är grupperade i olika riskklasser. För sådana aktier som inneas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet krävs ett eget kapital uppgående till 100% och för handelslager bestående av aktier m. m. 20% samt för övriga placeringar och lämnade garantiförbindelser 6%. Eget kapital krävs dock inte, med vissa undantag, för sådana placeringar som för bankerna placerats i riskgrupp A.

Fondkommissionsbolagens egna kapital får beräknas på samma sätt som för bankaktiebolagen. Förlagslån får dock inte ges ut. Till detta kommer beträffande aktier i eget lager att 40% av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och nettovärde får räknas in i kapitalbasen.

För finansbolagen gäller att deras upplåning får uppgå till högst 12,5 gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan dock bankinspektionen medge att upplåningen får uppgå till högst 20 gånger bolagets kapital.

Som eget kapital räknas förutom finansbolagets aktiekapital också fonder, förlagslån m. m. som enligt bestämmelserna för bankaktiebolag får räknas in i kapitalbasen.

De närmare bestämmelserna om kapitaltäckning finns för bankerna i 2 kap. 9–11 §§ bankrörelselagen (1987: 617), för fondkommissionsbolagen i 18 § fondkommissionslagen (1979: 748) och i 7 § lagen om finansbolag (1980: 2).

3 Kommitténs förslag

Kommittén har sammanfattningsvis föreslagit att i bankrörelselagens kapitaltäckningsbestämmelser införs en möjlighet för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen att utfärda tillämpningsföreskrifter för inplacering i de olika riskklasserna av vissa åtaganden som inte

för närvarande enligt bankrörelselagen kräver kapitaltäckning. Motivet till förslaget är att det, med bl. a. penningmarknadens framväxt introducerats en rad olika instrument som innebär åtaganden utanför balansräkningen från kreditinstitutens sida och för vilka enligt nuvarande bestämmelser inga kapitaltäckningskrav ställs. Avsikten är att de kreditrisker som dessa åtaganden kan innebära skall omfattas av kapitaltäckningskrav.

Motsvarande bestämmelser föreslås också bli införda i lagen om fondkommissionsrörelse och i lagen om finansbolag. Det förutsätts att utfärdandet av föreskrifterna föregås av överläggningar med berörda institut.

Samtliga remissinstanser utom Svenska fondhandlareföreningen tillstyrker eller lämnar kommitténs förslag utan erinran. Flera remissinstanser framför dock synpunkter på utformningen av förslaget, på vilka åtaganden som skall omfattas av bestämmelserna och på hur tillämpningen skall ske.

Det kan i detta sammanhang vidare nämnas att centralbankscheferna inom ramen för Bank for International Settlements (BIS) i den s. k. 10-gruppen sommaren 1987 enats om att ett förslag till nya kapitaltäckningsbestämmelser skall arbetas fram. Medlemsländer i 10-gruppen är Belgien, Canada, Frankrike, Italien, Japan, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Sverige, USA och Förbundsrepubliken Tyskland. Förslaget skall grundas på de bestämmelser som vuxit fram i samarbete mellan USA och Storbritannien. Dessa bestämmelser har en annan systematik än de svenska. Placering i olika riskgrupper sker bl. a. med utgångspunkt i vem som är låntagare och beträffande åtaganden utanför balansräkningen med hänsyn till åtagandets löptid. Vidare kan olika kapitalkrav ställas för olika banker. Centralbankscheferna har uppdragit åt en kommitté inom BIS att i november 1987 lägga fram förslag i ämnet. Såvitt nu kan bedömas kommer det dock att dröja avsevärd tid innan ett sådant förslag kan leda till lagstiftning i Sverige.

4 Allmän motivering

4.1 Överväganden och förslag

Mitt förslag: Kapitaltäckningskraven för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag utvidgas så att vissa ytterligare åtaganden som dessa gör på kapitalmarknaden kommer att omfattas av bestämmelserna om kapitaltäckning.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen ges rätt att utfärda föreskrifter som innebär att ett åtagande kan få tas upp till ett belopp som är lägre än det nominella.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i sak med mitt förslag. Kommittén föreslår dock att även placeringen i de olika riskklasserna skall ske enligt de tillämpningsföreskrifter regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreslås få utfärda.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i huvudsak lämnat kommitténs förslag utan erinran. Flera remissinstanser framför dock synpunkter på förslagets utformning och tillämpning.

Bankinspektionen tar upp frågan om ränterisker och framhåller att inspektionen deltar i det internationella arbete som pågår för att begränsa institutens exponering för dessa risker. Inspektionen kommer att ta erforderliga initiativ i denna fråga när pågående arbete slutförts.

Fullmäktige i riksbanken redogör för vissa andra risker än kreditrisker, t. ex. ränterisker, valutarisker, likviditetsrisker, affärsrisker och administrativa risker. Beträffande kreditriskerna anser fullmäktige att förslaget bör utsträckas att också omfatta lånelöften och ej utnyttjade krediter i räkning samt att nettoredovisning ej skall ske vid åtaganden i samband med terminshandel. Fullmäktige anser också att de viktigaste nya "placeringarna" bör anges i lagtexten eventuellt kompletterat med en "övrig" post. Vidare framhålls att det inte får föreligga någon tvekan om huvudinnehållet i de föreskrifter som skall meddelas senare. Fullmäktige är också tveksam till att kapitaltäckningskraven skärps utan att det har gjorts någon värdering av vilka ökade krav som ställs på institutens eget kapital. Fullmäktige förutsätter att kapitaltäckningsbestämmelserna utreds ytterligare och att det i propositionen klart uttalas att de föreslagna bestämmelserna är provisoriska.

Hovrätten för Västra Sverige anför tveksamhet mot av kommittén föreslagen delegation till bankinspektionen att utfärda tillämpningsföreskrifter. *Försäkringsinspektionen* ifrågasätter om den lagutfyllnad som åsyftas av kommittén kan ske i tillämpningsföreskrifter. Inspektionen anser i stället att ett bemyndigande kan ges enligt 8 kap. 7 § regeringsformen (RF) i fråga om möjligheten att frångå det nominella beloppet.

Bankföreningen anför att den genomgång av olika risker och den inrangering i någon av de tre riskklasserna som kommittén gjort snarast bör ses som en rekommendation för kommande beslut med stöd av förslaget bemyndigande. Vidare understryks vikten av att det vid tillämpningen tas stor hänsyn till de marknadsmässiga förutsättningarna och att utfärdande av föreskrifter bör föregås av samråd med bankerna och deras organisationer så att dessa blir konkurrensneutrala och anpassade till marknadens förutsättningar. *Sparbanksföreningen*, *Föreningsbankernas förbund* och *Finansbolagens förening* anför liknande synpunkter.

Fondhandlareföreningen anser det mindre väl genomtänkt, med hänvisning till det tidigare nämnda beslutet av centralbankscheferna under juli 1987, att nu lägga fram ett nationellt förslag utan reell förankring i de internationella tendenser som nu gäller. Föreningen anför vidare bl. a. att en försäkringslösning borde utredas. Föreningen motsätter sig att utfärdande av föreskrifter kan delegeras av regeringen till bankinspektionen.

Konungariket Sveriges stadshypotekskassa anför att vissa gällande kapitaltäckningsbestämmelser bryter mot konkurrensneutraliteten och föreslår att dessa ändras i detta sammanhang.

De närmare ställningstagandena framgår av remissammanställningen (bil. 2).

Skälen för mitt förslag: De kapitalkrav som gäller för bankers och fondkommissionsbolags placeringar samt för finansbolagens upplåningsrätt innebär inte att någon exakt avvägning gjorts av den risk som kan vara

förenad med de olika placeringarna. Kapitalkravet skall i stället ses som en allmän bedömning av hur stort kapital som bör finnas för att täcka de risker som kan följa av den bedrivna verksamheten.

Bankerna är i sin verksamhet utsatta även för andra risker än förlustrisker i samband med kreditgivning och kapitalkraven avses ge ett skydd även för sådana risker. Kapitaltäckningsbestämmelsernas anknytning till placeringarna är endast ett sätt att räkna fram vad som kan anses vara en acceptabel kapitalbas.

I detta sammanhang förtjänar också att framhållas att bestämmelserna om kapitaltäckning inte är det enda medlet som finns för att trygga insättarnas medel. Härutöver finns bl. a. bestämmelser om bankernas kreditgivning, vilkas huvudsyfte är att trygga institutens solvens. Till detta kommer bankspektionens tillsynsverksamhet, som bl. a. innebär att inspektionen skall hålla sig underrättad om förhållanden som kan inverka på en banks säkerhet och i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten.

Då kreditgivningen är en banks huvudsakliga verksamhet och också ansetts vara den verksamhet som innefattar den största förlustrisken har det varit naturligt att anknyta kapitaltäckningsreglerna till kreditgivningen. Bankerna löper emellertid risker också av andra slag. *Kreditmarknadskommittén* har i sitt betänkande pekat på likviditetsrisk, affärsrisk och administrativ risk. Exempel på risker som kan hänföras till dessa definitioner är en snabb avtappning av likvida medel ur banken och en samtidigt inträdande svårighet att finna alternativ finansiering, risk för förlust genom inbrott och rån samt risk för förlust genom felaktig handläggning. Kravet på eget kapital skall givetvis ge ett tillräckligt skydd även för sådana risker. Olika regler i banklagarna utöver kapitaltäckningsbestämmelserna, t. ex. regler om kassareserv, har tillkommit för att förebygga de förlustrisker som kan uppkomma i verksamheter. En risk som under senare år särskilt uppmärksamats och som också diskuteras av kreditmarknadskommittén är ränterisken. En sådan risk uppkommer då en bank gjort tidsbundna placeringar till fast ränta, vilka finansierats med medel som löper med rörlig ränta. Risken är påtaglig exempelvis i bankernas obligationsportfölj eftersom räntebindningen på tillgångssidan ej överensstämmer med räntebindningen på skuldsidan.

Gällande kapitaltäckningsbestämmelser grundar sig som beskrivits på bankernas tillgångar samt på de garantiåtaganden som de ingått. Utvecklingen under de senaste åren har inneburit att banker – såväl i Sverige som utomlands – liksom i viss omfattning fondkommissionsbolag och finansbolag i ökande utsträckning gjort åtaganden som inte redovisas i balansräkningen. Sådana åtaganden kan vara förenade med risker av varierande grad. *Kreditmarknadskommittén* har konstaterat att det kan ifrågasättas om inte nuvarande kapitaltäckningskrav kan tolkas så att de ifrågavarande åtagandena kan inkluderas i lämnade garantiförbindelser men att bankspektionen, med hänsyn till att sådana åtaganden inte förekom då nuvarande bestämmelser tillkom, inte velat göra en sådan tolkning.

De åtaganden som bankerna m. fl. gör utanför balansräkningarna kan bl. a. härledas till den allt större betydelse som penningmarknaden fått.

De budgetunderskott som uppkommit i flera länder har lett till en högre likviditet på marknaden. Penningströmmarna har i större utsträckning än tidigare kanalisrats vid sidan av banksystemet, då företag med hög likviditet föredragit att själva uppträda som kreditgivare i stället för att deponera medel i bank. Kreditgivningen har emellertid ofta skett i andra former än de i banksystemet vanligen tillämpade. I stället för att låna mot revers har en låntagare emitterat omsättningsbara värdepapper av olika slag som placerats på marknaden. För emittenten innebär detta en möjlighet att smidigare anpassa sin upplåning efter behovet och också att avpassa upplåningen till ett gynnsamt ränteläge. För köparen av värdepapperet ligger fördelen i att han inte behöver binda sig för placeringen under längre tid än hans likvida situation medger.

En sådan marknad som här beskrivits kan emellertid i regel inte fungera utan medverkan av kreditinstitut. En placerrare på marknaden måste kunna lita på att värdepapperet i fråga kan avyttras när han så önskar. Emittenten i sin tur måste kunna vara säker på att det belopp han behöver låna också står till förfogande under den tid det bedömts erforderligt. För att säkerställa de båda kontrahenternas intressen har banker och andra kreditinstitut åtagit sig att under vissa förutsättningar upprätthålla en marknad i de emitterade värdepapperen. I vissa fall har detta inneburit att institutet förbundit sig att självt ge krediten i egen portfölj om marknaden inte skulle gå att upprätthålla. Även för bankerna har det kunnat vara fördelaktigt att kunna medverka till tillväxten av denna marknad. Motsvarande utlåning direkt i banken skulle i många fall ha mött svårigheter med hänsyn till kapitaltäckningskravet.

Vad här beskrivits är sådana värdepapper som på den svenska marknaden benämnes företagscertifikat eller marknadsbevis. På den internationella marknaden är benämningarna Note Issuance Facilities (NIF) och Revolving Underwriting Facilities (RUF).

Bland åsyftade åtaganden finns vidare t.ex. leveransförbindelser vid överlåtelse av värdepapper, återköpsförbindelser och kreditgarantier vid överlåtelse av låneportföljer, öppna positioner vid terminshandel, garantier vid likviditetsförvaltning, vissa åtaganden i samband med rembursor och utfästelser i samband med confirming.

Den marknad som utvecklats har för de nämnda kreditinstituten inneburit att de åtagit sig ett allt större ansvar för engagemang som inte framgår av deras balansräkningar.

Tillsynsmyndigheter i den s. k. 10-gruppens länder har sedan år 1975 ett etablerat samarbete med regelbundna sammanträden i BIS. Samarbetet har bl. a. till syfte att på ett tidigt stadium söka uppmärksamma problem som kan uppkomma inom tillsynsområdet och att söka lösa dessa på ett så långt möjligt enhetligt sätt. Den utveckling som ovan beskrivits uppmärksammades under år 1984 och blev föremål för analys. Detta arbete resulterade i en kartläggning av de olika instrument som kommit till användning och en bedömning av de risker som ansågs vara förenade med de åtaganden som gjorts. Kartläggningen avsåg inte endast de nya instrument som introducerats utan också andra typer av åtaganden som ansågs förenade med likartade risker.

Som ett resultat av samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna har flera länder infört bestämmelser om kapitaltäckning för en del åtaganden för vilka sådana krav tidigare inte uppställts. Sålunda föreskrev Bank of England under våren 1985 att tidigare beskrivna NIF och RUF skulle kräva samma kapital som garantier på motsvarande belopp. I Holland infördes liknande krav under hösten samma år, medan Japan, USA och Förbundsrepubliken Tyskland infört regler under år 1986. Regler är under diskussion eller införande i övriga av 10-gruppens länder. Det kan nämnas att utomlands är det i allmänhet tillsynsmyndigheterna som fastställer dessa krav.

Kreditmarknadskommittén har ytterligare analyserat den kreditrisk som kan vara förenad med sådana instrument som förtecknats i bilaga till kommitténs promemoria. Som ett riktmärke för sin analys har kommittén haft att söka sätta risken i relation till den risk som kan vara förenad med placeringar som kreditinstitutet gjort. Är risken densamma som för en placering skall åtagandet medföra samma krav på kapitaltäckning. Har risken bedömts vara av samma karaktär som för en entreprenadgaranti bör åtagandet medföra kapitalkrav för halva sitt belopp. För åtaganden som har lägre riskgrad än en entreprenadgaranti har kommittén inte funnit skäl att ställa kapitalkrav. Kommitténs analys har gjorts med utgångspunkt i den analys som gjorts inom BIS och i nära samarbete med företrädare för bankerna, fondkommissionsbolagen och finansbolagen.

Kommittén konstaterar också att det här är fråga om en marknad som är relativt ny och under utveckling. Det är sannolikt att utvecklingen kommer att fortsätta och att nya typer av instrument, som nu inte kan förutses, kan tillkomma. Kommittén har därför stannat för att föreslå att de instrument, för vilka kapitaltäckningskrav med hänsyn till kreditrisken skall uppställas, inte skall som placeringarna särskilt nämnas i lagtexten. Bland de åtaganden som bör omfattas av kapitaltäckningskrav och därvid tas upp med 100 % finns leveransförbindelser vid överlåtelse av värdepapper, återköpsförbindelser och garanti för kreditrisk vid överlåtelse av låneportfölj samt öppna positioner vid terminshandel. Bland åtaganden som bör tas upp med 50 % finns oåterkalleliga importremburser och bekräftade exportremburser, åtaganden i samband med olika emissionsprogram samt utfästelse i samband med s.k. confirming. Därtill kommer placeringar och åtaganden som görs i samband med likviditetsförvaltning.

Av uppgifter som departementet låtit inhämta från bankinspektionen och berörda branschorganisationer framgår att de föreslagna kapitaltäckningskraven främst berör bankaktiebolagen, några större sparbanker och fondkommissionsbolagen. Dessa kommer att under år 1988 behöva förstärka sina kapitalbaser med sammantaget tre till fyra miljarder kronor. Till detta kommer för bankaktiebolagens del de tidigare beslutade bestämmelserna om konsoliderad kapitaltäckning. Dessa träder i kraft den 1 januari 1988 och beräknas medföra att kapitalbaserna den 31 december 1987 och under 1988 behöver förstärkas med sammantaget omkring tre miljarder kronor.

Jag gör följande bedömning.

Kapitaltäckningskraven är av central betydelse för säkerheten för insät-

tare, långivare och andra kunder hos kreditinstituten. De åtaganden utanför balansräkningarna som instituten i dag gör på kapitalmarknaden, utan att det ställs kapitalkrav, innebär en betydande riskexponering.

Marknaden befinner sig i snabb utveckling och volymen på verksamheten motiverar därför att det nu snarast införs kapitaltäckningskrav för sådana åtaganden som kreditmarknadskommittén föreslagit.

Ett ytterligare skäl är att man i flera andra länder redan ställt likartade krav på kreditinstitut med en central roll på kapitalmarknaden. Ur internationell synvinkel är det viktigt att det på olika länders banker och andra kreditinstitut med en verksamhet utanför det egna landet ur konkurrenssynpunkt uppställs likartade krav. Det kan vidare nämnas att åtaganden utanför balansräkningarna omfattas av det förslag till nya bestämmelser som skall utredas inom BIS.

Enligt min mening krävs det inte något bemyndigande för regeringen eller bankinspektionen för att hänföra åtaganden till de olika riskklasserna. Detta följer, liksom för andra placeringar, av vilka säkerheter som lämnats för åtagandet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen bör däremot bemyndigas att med stöd av 8 kap. 7 § RF utfärda föreskrifter som innebär att ett åtagande kan få tas upp till ett belopp som är lägre än det nominella.

Jag anser att erforderliga lagändringar kan utformas i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag. I de föreskrifter som skall utfärdas bör åtagandena tas upp med de belopp kommittén föreslagit. Om nya åtaganden, som omfattas av kapitaltäckningskravet, tillkommer bör bankinspektionen analysera den kreditrisk de kan medföra och bestämma till vilka belopp de skall beaktas. Det är därvid naturligt att detta föregås av kontakter med berörda kreditinstitut.

Likartade krav bör härvid ställas på de olika institutsgrupper som lämnar ifrågavarande åtaganden, dvs. på banker, fondkommissionsbolag och finansbolag.

Det är vidare av betydelse, särskilt för institut med internationell verksamhet, att kapitalkraven i den svenska lagstiftningen även utanför landets gränser uppfattas som adekvata. Även om det inte är möjligt att uppnå enhetlighet i olika länders bestämmelser torde det vara värdefullt att kunna påvisa att samma typ av risker blir föremål för – så långt möjligt – samma bedömning.

Som jag tidigare nämnt har flera länder i 10-gruppen redan infört motsvarande bestämmelser, bl. a. beträffande åtaganden i samband med olika emissionsprogram. I den mån nya åtaganden tillkommer bör de krav som ställs i Sverige så långt det är möjligt anpassas till de krav som ställs på kreditinstitut i andra länder i 10-gruppen.

Som ett resultat av de utökade kapitaltäckningskraven kommer flera bankaktiebolag och någon eller ett par sparbanker att tvingas öka sina kapitalbaser med avsevärda belopp. Detta vållar särskilda problem för sparbankerna eftersom de inte med nuvarande bestämmelser kan tillföras externt riskkapital. Av redogörelsen i avsnitt 1 framgår dock att kapitalbasen, om det finns synnerliga skäl, kan förstärkas med förlagslån upp till en och en halv gånger de egna fonderna. Kreditmarknadskommittén har i

uppdrag att lämna förslag som löser frågan om kapitaltillskott till sparbankerna på längre sikt. Kreditmarknadskommitténs förslag kommer enligt vad som inhämtats att överlämnas kring årsskiftet 1987/88.

Jag kan instämma i vad *fullmäktige i riksbanken* anfört rörande behovet av ytterligare utredning av bestämmelserna om kapitaltäckning. Detta är också förutsatt av kreditmarknadskommittén. De föreslagna bestämmelserna bör därför ses som provisoriska. Vid en senare översyn bör de ytterligare risker som fullmäktige redovisat, t. ex. ränterisker, valutrisker, likviditetsrisker, affärsrisker och administrativa risker behandlas. Beträffande de kreditrisker som kan vara förenade med t. ex. lånelöften eller de ytterligare kreditrisker som kan uppstå vid åtaganden i samband med terminshandel vill jag erinra om att det pågår diskussioner på internationellt plan som kan leda till att även dessa risker kan komma att omfattas av kapitalkrav. Jag anser därför att även dessa kan behandlas i ett senare sammanhang. I avvaktan på en kommande översyn av kapitaltäckningsbestämmelserna får de risker som inte omfattas av förslaget bevakas av bankspektionen inom ramen för inspektionens tillsynsverksamhet.

Rörande de lagtekniska synpunkter som framförts av *hovrätten för Västra Sverige* i fråga om möjlighet för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankspektionen att utfärda de tillämpningsföreskrifter som erfordras för inplacering i riskklasserna och att bestämma till vilka belopp åtagandena skall beaktas, är följande att säga.

Enligt 8 kap. 2 § RF skall föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes meddelas genom lag. Enligt 8 kap. 3 § RF skall föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, också meddelas genom lag. I 8 kap. 7 § RF stadgas emellertid att regeringen utan hinder av 3 § kan efter bemyndigande i lag genom förordning meddela föreskrifter om annat än skatt, om föreskrifterna avser något av vissa i 7 § uppräknade ämnen, bl. a. näringsverksamhet.

Det nu föreslagna bemyndigandet innebär att det i föreskrifter kan föreskrivas att ett åtagande vid beräkning av kapitaltäckningskravet kan få tas upp till ett belopp som är lägre än det nominella.

De föreskrifter som enligt mitt förslag kan utfärdas med stöd av bemyndigandet är enligt min mening inte hänförliga till 8 kap. 2 § RF. Föreskrifterna rör i stället sådana förhållanden som avses i 8 kap. 3 § RF. Eftersom det är fråga om näringsverksamhet kan riksdagen med stöd av 8 kap. 7 § RF bemyndiga regeringen att utfärda föreskrifter i ämnet. Möjlighet till vidare delegering enligt 8 kap. 11 § RF till bankspektionen bör också ges.

De förslag *stadshypotekskassan* framfört om vissa andra ändringar i berörd lagstiftning har beaktats vid utformningen av lagtexterna. Ändringen i bankrörelselagen är redaktionell. Ändringarna i lagen om finansbolag och i fondkommissionslagen innebär att fordringar på hypoteksinstitutionerna vid beräkning av kapitaltäckningskrav jämföras med bl. a. kreditaktiebolag.

De utökade kapitaltäckningskraven bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till att flera av de berörda kreditinstituten måste öka sina kapitalbaser med avsevärda belopp föreslår jag att de nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 juli 1988. Jag är medveten om att också detta datum för ikraftträdande kan vålla problem för vissa banker. De är då i sista hand hänvisade till den möjlighet som finns att ansöka om bankinspektionens tillstånd att räkna in förlagslån upp till en och en halv gånger det egna kapitalet eller fonderna i kapitalbasen.

5 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)
2. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag
3. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

6 Specialmotivering till författningsförslagen

Förslagen till ändringar i 2 kap. 10 § bankrörelselagen (1987: 617), 7 § lagen (1980: 2) om finansbolag och 18 § fondkommissionslagen (1979: 748).

Av föreslagna ändringar framgår att vissa åtaganden som banker, finansbolag och fondkommissionsbolag gör på kapitalmarknaden skall omfattas av kapitaltäckningskrav. Med kapitalmarknaden avses i detta sammanhang marknaden för eget kapital – aktiemarknaden – och marknaden för lånat kapital – kreditmarknaden. Kreditmarknaden består i sin tur av två delmarknader, marknaden för långt kapital – obligationsmarknaden – och marknaden för kort kapital – penningmarknaden. Bankernas kreditgivning, både lång och kort, brukar också räknas till kreditmarknaden även om inte bankkrediter i strikt mening är värdepapper som kan omsättas på en marknad.

De åtaganden som avses är sådana som, i likhet med vad som gäller för kapitaltäckningsbestämmelserna i övrigt, kan medföra en kreditrisk. Exempel på sådana åtaganden finns i den allmänna motiveringen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen kan utfärda föreskrifter som innebär att ett åtagande får tas upp till ett lägre belopp än det nominella. Utgångspunkten för bedömningen av till vilket belopp ett åtagande skall tas upp är den kreditrisk åtagandet kan medföra. Åtagandena kan därvid t.ex. klassas som innebärande full risk, vilket motsvarar samma risk som en kredit på samma belopp, halv risk, vilket i princip innebär samma risk som en entreprenadgaranti samt låg risk, innebärande en lägre riskgrad än de tidigare nämnda. Vid låg risk kan

föreskrivas att åtagandet skall tas upp till noll. När kraven fastställs måste vidare konkurrensneutraliteten i såväl Sverige som utlandet beaktas. För en riktig bedömning av risker och konkurrens är det lämpligt att prövningen sker efter kontakter med berörda institut. Prop. 1987/88: 45

7 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)
2. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag
3. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

8 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1987-10-21

Närvarande: f. d. regeringsrådet Wieslander, regeringsrådet Wadell, justitierådet Magnusson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 1 oktober 1987 har regeringen på hemställan av statsrådet Bengt K.Å. Johansson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617),
2. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag,
3. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Samuel Hermelin.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 oktober 1987

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén

Föredragande: statsrådet Johansson

Proposition om utvidgade kapitaltäckningskrav för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag

1 Anmälan av lagrådets yttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 1 oktober 1987) över förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617),
2. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748),
3. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag.

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran. Jag har gjort vissa redaktionella ändringar av lagtexten.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Prop. 1987/88: 45

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag föredraganden lagt fram.

KREDITMARKNADSKOMMITTÉN 1986-12-16

Till Finansdepartementet

Kommittén får härmed överlämna denna promemoria med förslag till förändring av kapitaltäckningsreglerna för bank, fondkommissionsbolag och finansbolag.

I kommitténs behandling av ärendet har deltagit kommitténs ledamöter, sakkunniga och experter. Det avlämnande förslaget är enhälligt.

På kommitténs vägnar

Nils Hörjel

Förslag till

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 000)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987: 000) att 2 kap. 10 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 10 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar och ingångna garantiförbindelser (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar, ingångna garantiförbindelser *och andra åtaganden* (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

5. garantiförbindelser *och andra åtaganden* för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gång fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

4. garantiförbindelser *och andra åtaganden* för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. för vilka säkerheten utgörs av

a. panträtt i jordbruksfastighet i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomt-rätten,

b. panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomt-rätten, eller

c. förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fond-börs,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D. övriga tillgångar och garanti-förbindelser utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

2. garantiförbindelser *och andra åtaganden* för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D. övriga tillgångar, garantiförbindelser *och andra åtaganden* utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt en procent av summan av placeringar som anges under B, fyra procent av summan av placeringar som anges under C och åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket av-satts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar till sitt net-tovärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp samt

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp.

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket av-satts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar till sitt net-tovärde *om inte annat bestämts i föreskrift som avses i sista stycket*

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp.

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp samt

5. *andra åtaganden till sitt nomi-nella belopp om inte annat be-stämts i föreskrift som avses i sista stycket.*

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

Närmare föreskrifter i fråga om kapitalkrav får meddelas av rege-lingen eller den myndighet rege-lingen bestämmer.

Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980: 2) om finansbolag att 7 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som inestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånas till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig *samt andra av bolaget gjorda åtaganden därvid dock regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får medge att inte någon eller endast viss del av åtagandet skall läggas till upplåningen.*

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas,

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,

2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987: 000), intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet föreskriva att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Härigenom föreskrivs i fråga om fondkommissionslagen (1979: 748) att 18 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget har ingått (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tagas upp till sitt nettovärde.

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar, *ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden* (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tagas upp till sitt nettovärde *om inte annat bestämts i föreskrift som avses i sista stycket*.

Eget kapital krävs ej för ineliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987: 000) gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

Närmare föreskrifter i fråga om kapitalkrav får meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

I denna promemoria behandlar kommittén de instrument som i allmänhet förekommer på penning- och kapitalmarknaderna och som för deltagarna på marknaden kan innebära förpliktelser eller grunda krav av olika slag. Kommittén har gjort en bedömning av den risk som instrumenten kan antas motsvara. Denna risk har relaterats till risken som är förenad med en kredit – utan att hänsyn tagits till kredittagaren – eller med annan placering. Bedömningen avser således enbart kreditrisken även om andra typer av risker, såsom likviditetsrisk, affärsrisk och administrativa risker, i vissa situationer kan ha lika stor betydelse. En särskild typ av risk som inte enbart gäller för poster utanför balansräkningen är ränterisken. Denna risk behandlas under avsnitt 6.

2. Anledningar till marknadens uppkomst och utveckling

Det kan med viss rätt sägas att marknaden började skapas redan i och med Eurovalutamarknadens uppkomst i början av 1960-talet. Vissa nya instrument såg då dagen. Utvecklingen var dock inte särskilt snabb och det dröjde en bit in på 1980-talet innan marknaden på allvar utvecklades. En starkt bidragande orsak till en snabbare utveckling var det budgetunderskott som fanns i många länder och som bidrog till utvecklingen av en penningmarknad, där olika typer av de nya instrumenten lätt kunde omsättas. Några olika skäl som bidragit till en utveckling av marknaden skall här nämnas.

1. *Kapitaltäckningen i bankerna.* Inflationen har för bankerna bl. a. inneburit att balansomslutningen ökat i snabbare takt än det egna kapitalet. En samtidigt ökande risk i bankens kreditportfölj t. ex. i fordringar på betalningssvaga länder har medfört krav på att relationen mellan kapitalbasen och balansomslutningen eller kreditportföljen skulle förbättras. Detta krav har man sökt tillmötesgå genom att öka kapitalbasen och/eller minska kreditportföljen. I det senare fallet har ett alternativ varit att genom nya typer av låneinstrument kunna tillhandahålla krediter i andra former än de traditionella krediterna t. ex. genom omsättningsbara värdepapper.

2. *Kredittagaren* har också haft ett intresse av att en ny möjlighet att ta upp kredit erbjudits. Genom de nya låneinstrumenten kunde i vissa fall kredittagaren bättre anpassa sin upplåning och många gånger också göra den till ett lägre pris. Marknaden byggde inledningsvis i hög grad på att banker kunde garantera likviditeten i marknaden genom åtaganden att i vissa situationer själva förvärva instrumenten.

3. Även *placerarna* hade ett intresse av instrumenten, då de innebar en alternativ placeringsmöjlighet som kunde vara fördelaktigare än andra alternativ.

3. Olika instrument på marknaden

I bilaga 1 har katalogiserats ett antal instrument som innebär olika grader av risker för banker eller andra som tar emot ett sådant instrument. En kortfattad beskrivning av instrumentets funktion har gjorts för sådana som

innebär en likartad risk som en kredit eller annan placering, medan instrument som kan sägas vara förenade med en lägre risk endast har räknats upp. Till instrumenten, vilka alla kan förekomma såväl på den inhemska som internationella marknaden, kan läggas ett par som huvudsakligen förekommer inom landet. Ett sådant instrument är standardiserade terminkontrakt som innebär att avtal tecknas om priset för en s.k. kontraktsobligation vid viss framtida tidpunkt. Obligationen behöver inte innehas eller levereras och instrumentet kan användas för att skydda en rän-teexponering i andra instrument. Ett annat instrument är leveransförbindelse, som innebär att en säljare av ett värdepapper förbinder sig att leverera vid en senare tidpunkt på grund av att han inte disponerat över instrumentet då leverans bort ske.

4. Riskbedömningen

Ett försök till riskbedömning av de olika instrumenten har gjorts på så sätt att varje instrument har jämförts med risken i en kredit. Därvid har instrumenten klassats som innebärande full risk, vilket motsvarar samma risk som en kredit på samma belopp, halv risk, vilket i princip innebär samma risk som i en entreprenadgaranti samt låg risk, innebärande en lägre riskgrad än de tidigare nämnda.

Av de i bilagan uppräknade instrumenten är de båda första – garantier och accepter – redan nu inkluderade i kapitaltäckningsreglerna. De tidigare nämnda leveransförbindelserna bör nämnas i samband härmed. Dessa förbindelser kan komma till användning vid försäljning av värdepapper. Om säljaren på likviddagen inte har de sålda värdepapperen tillgängliga t. ex. på grund av att de skall uthämtas ur valv, som endast är tillgängligt vid vissa tidpunkter, lämnas en leveransförbindelse samtidigt som köparen erlägger likvid. En sådan förbindelse anses innebära lika stor risk som om köparen beviljat en kredit på samma belopp till säljaren. Leveransförbindelser förekommer i avsevärd omfattning på marknaden. En kartläggning under vecka 47 visar att under denna vecka totalt ca 250 leveransförbindelser mottagits av de institut som är verksamma på marknaden. Av dessa leveransförbindelser hade ca 230 mottagits från bank och 20 från fondkommissionsbolag. Det totala beloppet för dessa leveransförbindelser uppgick till ca 6 miljarder kronor. Förbindelserna är i regel mycket kortfristiga (1–3 dagar). Sådana leveransförbindelser som avser fordran på bank kräver ej kapitaltäckning vare sig enligt banklagen eller fondkommissionslagen. Leveransförbindelser som avser fordran på fondkommissionsbolag kräver 8 procent kapital enligt banklagen och 6 procent kapital enligt fondkommissionslagen. Sistnämnda slag av förbindelser är såsom framgått fåtaliga. Det har också framgått att det belopp som förekommer i form av leveransförbindelser är mycket stort och det torde vara en fråga för bankinspektionen att med olika åtgärder söka nedbringa detta.

Transaktioner med avtal om återköp förekommer på den svenska marknaden huvudsakligen i form av transportlån. Sådana har förekommit särskilt i tider av kreditrestriktioner då bank som nått gränsen för sin kreditkapacitet sålt över vissa lån till annan bank som har utrymme disponibelt.

Olika former har tillämpats för sådana tillfälliga överlåtelser, men oftast har förekommit att avtal träffats om att kreditrisken skall ligga kvar hos den överlåtande banken. Denna kreditrisk torde endast ha redovisats hos den överlåtande banken om ansvaret kommit till uttryck genom utfärdande av garanti. Om kreditrisken ligger kvar hos den överlåtande banken skall denna risk under alla omständigheter redovisas.

I fråga om odisponerade rembursar är risken olika beroende på om den avser export eller import, om den är återkallelig eller ej eller om den är bekräftad eller obekräftad. En med kredit likartad risk anses föreligga i fråga om oåterkalleliga importrembursar och bekräftade exportrembursar. Då emellertid rembursar är genom internationella överenskommelser noga reglerade instrument som avser korta tider kan det anses motiverat att jämställa risken med den som är förenad med en entreprenadgarant, dvs. den behöver i kapitaltäckningsavseende endast tas upp till halva beloppet. Vad här sagts gäller för finansbolagens del oåterkalleliga utfästelser i samband med confirming.

Andra typer av förpliktelser har indelats i oåterkalleliga och återkalleliga. Av särskilt intresse i detta avseende är åtaganden om framtida köp (placeringar), lånelöften och emissionsansvar för vissa instrument.

Terminsledet i avtal om framtida förvärv (repurchase agreement = repo) har stora likheter med terminsköp. Utmärkande för båda dessa typer av avtal är att parterna överenskommit att vid en framtida tidpunkt mot betalning leverera/mottaga ett visst värdepapper. Om motparten inte uppfyller sin del av avtalet förfaller avtalet i övrigt. Därav följer att någon kreditrisk inte uppkommer t. ex. om motparten går i konkurs. Däremot uppkommer en risk om det värdepapper som förvärvet avser faller i värde eller blir värdelöst. Köparen är därvid bunden att fullfölja sin del av avtalet, dvs. erlagga likvid och därefter ta emot leveransen. Med hänsyn till att merparten av de värdepapper som kan bli föremål för handel inte torde innebära den kreditrisk som ovan beskrivits anses inte kapitaltäckningskrav behöva läggas på hela denna typ av aktiviteter. En bank kan nämligen ha försålt samma papper vidare och har då eliminerat kreditrisken. Det är sålunda endast öppna positioner som skall täckas med kapital och kapital skall ställas för sådana kommande innehav som fordrar kapital om de ingår i bankens balansräkning.

Olika former av lånelöften förekommer på marknaden. Den icke utnyttjade delen av en checkräkningskredit och samma del av en övertrasseringsrätt är exempel på sådana löften. En utfästelse i skriftlig form att vid en framtida tidpunkt bevilja en kredit är också ett påtagligt åtagande från en kreditgivares sida, i synnerhet om den presumtive låntagaren får betala en avgift för löftet.

Dessa företeelser är inte nya på marknaden utan torde väl alltid ha förekommit. Även om åtagandena kan anses vara förenade med en viss risk, synes det inte tidigare ha diskuterats att kräva kapitaltäckning för dem. Åtagandena torde inte heller under alla förhållanden vara bindande. En inträffad konkurs hos den, till vilken löfte givits, medför att avtalet förfaller. Enligt kommitténs mening bör därför inte krav på kapitaltäckning uppställas för lånelöften.

Ansvar för emissionsprogram är mera långtgående och långsiktiga än de hittills behandlade åtagandena. Sådana program innehåller också instrument som är typiska för den art av åtaganden som diskuteras i denna PM. Det är emellertid en väsentlig variation i åtaganden som kan vara förenad med emissionerna.

På de internationella kreditmarknaderna förekommer Note Issuance Facilities, s. k. NIF:s, och Revolving Underwriting Facilities, s. k. RUF:s, vilka är exempel på låncinstrument genom vilka låntagare kan skaffa sig medelfristig finansiering. En eller flera banker hjälper låntagaren att placera instrumenten på marknaden, eller tar dem i egen portfölj. Ofta garanterar bankerna låntagaren att denne under låneprogrammets löptid skall kunna ta upp kredit till en förutbestämd ränta, vanligtvis knuten till en internationell räntebas, t. ex. Libor.

På den svenska kreditmarknaden motsvaras nämnda instrument av företagscertifikat-, marknadsbevis- eller annat inhemskt låneprogram. Tendensen vad avser svenska certifikatprogram har gått mot en lägre grad av direkta kreditåtaganden från bankers och fondkommissionsbolags sida att placera certifikat i egen portfölj. Åtagandena har också gjorts mera kortsiktiga.

I de fall ett bindande åtagande gäller vid såväl internationella som svenska låneprogram att ta en viss del av krediten i egen portfölj bör kapitaltäckningskrav ställas härför. Detta krav bör dock kunna begränsas till 50 procent av åtagandet.

Banker och kreditinstitut har på senare tid i växande utsträckning erbjudit tjänster i form av likviditetsförvaltning. I vissa fall går åtagandet ut på att garantera en viss minimiavkastning på förvaltningsdepåns kapital och givetvis en återbetalning av kapitalet. De placeringar som göres i samband med sådana åtaganden bör fordra kapital på samma sätt som om de gjorts inom balansräkningen.

En mycket betydande off-balance-sheet exposure ligger i olika redovisningsrutiner. Denna problematik är emellertid under utredning i en särskild arbetsgrupp, tillsatt på initiativ av bankinspektionen. Gruppen samråder med bokföringsnämnden, Föreningen Auktoriserade Revisorer och andra intressenter.

5. Utvecklingen i utlandet

Kapitaltäckningskrav för åtaganden i form av NIF:s och RUF:s har redan rests av myndigheter i flera länder.

I *England* skall sedan april 1985 50 procent av sådana åtaganden medtas i beräkningen av kapitaltäckning.

I *Holland* gäller detsamma sedan november 1985.

I *Japan* måste vissa medel- och långfristiga åtaganden, typ NIF:s, medtas till 30 procent fr. o. m. september 1986.

I *USA* föreslog myndigheterna i början av 1986 krav på kapitaltäckning för 30 procent av bindande åtagande av typ NIF:s. Nya bestämmelser har dock ej trätt i kraft ännu.

I *Väst-Tyskland* jämförs oåterkalleliga åtaganden genom NIF:s med

I flera andra länder pågår utredningar om behovet av kapitaltäckning för åtagandena i fråga.

6. Ränterisker

I ett kreditinstituts balansräkning, men också i dess nettoterminköp av värdehandlingar, kan finnas betydande ränteexponeringar. Sådana kan även föreligga i ett instituts åtaganden i form av räntegarantier för kommande perioder, för vilka ej täckningsaffärer gjorts. För nedskrivningsbehov av tillgångar och motsvarande nedvärdering av framtida åtaganden kan ett krav på kapitaltäckning måhända anses vara riktigt. Det torde emellertid i första hand vara en tillsynsuppgift att tillse att institut under tillsyn har en tillfredsställande organisation för att följa utvecklingen av dessa risker och hålla exponeringen inom acceptabla gränser. Något kapitaltäckningskrav anses därför inte böra ställas upp för sådana exponeringar.

7. Överväganden

Såsom torde ha framgått ovan finns för närvarande ett stort antal instrument på marknaden, för vilka kapitaltäckningskrav kan diskuteras. Det kan i och för sig ifrågasättas om inte nuvarande kapitaltäckningsregler kan tolkas så att här ifrågavarande instrument kan inkluderas. Med hänsyn till att instrumenten inte användes då kapitaltäckningsbestämmelsen tillkom, har bankinspektionen dock inte velat göra en så extensiv tolkning. Till detta ställningstagande torde också ha bidragit den diskussion som föregick konstruktionen av upplåningsrättsreglerna i lagen (1980: 2) om finansbolag. Mot bakgrund av den osäkerhet som således råder beträffande kapitaltäckningsreglernas tolkning har kommittén funnit det erforderligt att komplettera dessa. Kommittén har därvid utgått från kapitaltäckningsbestämmelsen i den lydelse som anges i förslaget till bankrörelselag (prop. 1986/87: 12).

Även om antalet typer av instrument för vilka kapitaltäckning har ansetts erforderlig har kunnat reduceras avsevärt, torde det dock vara opraktiskt att i kapitaltäckningsreglerna införa ytterligare en uppräknig av placeringar. Man vågar också anta att nya instrument som nu inte kan förutses i fortsättningen kommer att introduceras. I den mån kapitaltäckning för dem skulle aktualiseras blir en ändring av banklagarna nödvändig så snart ett nytt sådant instrument kommit till användning. En rationell lösning synes då vara att i kapitaltäckningsreglerna införa en möjlighet för regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen att vid behov utfärda föreskrifter för inplacering av olika tillgångar eller motsvarande i riskklasserna och att bestämma till vilka värden åtagandena skall upptas. Sådana föreskrifter är att betrakta som tillämpningsföreskrifter enligt 8 kap. 13 § regeringsformen.

Vid fastställande av kapitaltäckningskrav för nu behandlade verksamhe-

ter är det nödvändigt att reglerna blir neutrala från konkurrenssynpunkt. I flera andra länder har, som framgått, regler för kapitaltäckning redan införts, medan i andra länder diskussioner pågår. I den jämförelsen torde alltså institut i Sverige träffas av kapitaltäckningskravet, då institut i andra länder redan arbetar under sådana krav. Vad beträffar svenska institut sinsemellan är det viktigt att samma typ av placering eller transaktion träffas av ett lika stort kapitaltäckningskrav oberoende av vilket institut som utför transaktionen.

Sammanfattningsvis föreslås att i banklagarnas kapitaltäckningsregler införs en möjlighet för regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen att utfärda föreskrifter för inplacering i de olika riskklasserna av placeringar som inte är förutsedda i banklagarna. Motsvarande regler föreslås också införda i lagen om fondkommissionsrörelse och i lagen om finansbolag. Det förutsätts att föreskrifterna föregås av överläggningar med berörda institut.

Beskrivning av olika instrument

I Garantier och liknande åtaganden

Denna typ av åtagande inkluderar de instrument som i regel betecknas som typiska för åtaganden utanför balansräkningen. De innebär att en bank har påtagit sig ett ansvar för en tredje parts förbindelse och fortlöpande står risken. Om uppdragsgivaren inte kan infria sin förbindelse får banken hålla sig till eventuell säkerhet som ställts för garantiförbindelsen. Exempel på de mera typiska åtagandena under denna rubrik är följande.

1. *Garanti*

Ett åtagande från en bank att svara för en förbindelse som tredje man ingått och att infria denna förbindelse om uppdragsgivaren själv inte kan göra detta.

2. *Accept*

Ett åtagande att på förfallodagen betala en varuväxel.

3. *Transaktioner med avtal om återköp*

Ett avtal enligt vilket en bank säljer ett lån eller någon annan tillgång till tredje man med ett åtagande att fortfarande stå för den risk för förlust som kan vara förenad med lånet (motsv). Avtalet innebär också att den säljande banken åtar sig att vid en bestämd tidpunkt köpa tillbaka lånet eller tillgången. En specialform av här avsedda avtal är *sale and lease-back-transactions*, som innebär att en bank säljer t. ex. en kontorsfastighet, i vilken banken driver verksamhet, för att omedelbart hyra fastigheten av förvärvaren.

4. *Remburs, odisponerade*

En utfästelse av en bank att inom viss tid betala ett avtalat belopp mot att vissa i avtalet angivna dokument överlämnas till banken. Instrumentet används i regel vid export- eller importaffärer. Rembursen öppnas i de flesta fall av en köpare av en vara. En remburs kan vara oåterkallelig och villkoren i rembursen kan då inte ändras utan samtycke från beneficenten. En återkallelig remburs däremot kan återtas eller ändras så länge exportören inte erhållit likvid. En remburs är bekräftad när en annan bank än den som öppnat rembursen iklätt sig en oåterkallelig betalningsutfästelse på de i rembursen angivna villkoren.

Under denna rubrik har samlats ett antal förpliktelser av innebörd att en bank gjort ett åtagande som vid en framtida tidpunkt kan innebära en kreditexponering för banken. I vissa fall är åtagandet bindande för båda parter och det kan finnas en i förväg bestämd tidpunkt när åtagandet måste infrias eller tas i anspråk. I andra fall kan åtagandet vara bindande endast för banken medan motparten kan välja om och vad vilken tid åtagandet skall tas i anspråk. Vissa åtaganden innebär att banken skall t. ex. bevilja krediter när andra parter inte är beredda till detta. Slutligen finns åtaganden enligt vilka en bank har givit ett kreditlöfte eller beviljat en kredit i räkning, men förbehållit sig rätten att under vissa omständigheter dra tillbaka sitt löfte.

Oåterkalleliga förpliktelser

1. *Åtagande om framtida placeringar* innebär att banken säljer ett lån, värdepapper eller annan tillgång till tredje man med åtagande att efter viss tid köpa tillbaka samma tillgång. Avtalet kan också innebära att endast köpleddet i transaktionen aktualiseras.

2. Överenskommelse om räntenivå å framtida placering

Ett sådant avtal innebär att räntan för en insättning som vid en framtida tidpunkt görs hos en bank skall löpa med i avtalet fastställd ränta.

3. Emissionsansvar för vissa låneinstrument

Under denna rubrik faller många av de nya instrument som introducerats och som används på internationella marknaden och på den inhemska. De vanligaste instrumenten på den internationella marknaden är Note Issuance Facilities (NIF) och Revolving Underwriting Facilities (RUF). På den svenska marknaden förekommer företagscertifikatsprogram, finansbolsprogram och obligationsemissioner. Åtagandet för banken kan innebära att en låntagare finansierar sig genom emittering av ovannämnda instrument på marknaden. Om det vid något tillfälle under en avtalad tid inträffar att instrumenten inte kan placeras på marknaden kan banken (tillsammans med andra avtalspartners) tvingas lägga instrumenten i egen portfölj.

Återkalleliga förpliktelser

1. Kreditlimiter

En av banken bestämd omfattning för kreditgivning till viss kund. Limiten är inte känd för kunden.

2. Ej disponerad del av kredit i räkning

En möjlighet för en låntagare att efter egen bedömning lyfta belopp från en räkningskredit.

Ett ovillkorat åtagande att bevilja kredit när avtalsparten så påfordrar.

III Valuta-, ränte- och kursrelaterade transaktioner

Dessa åtaganden är i regel överenskommelser om ränta eller kurs för valuta eller värdepapper. De är vanligtvis bindande för båda parter men kan i vissa fall utlösas på ena partens begäran (t.ex. optioner). Med undantag för valutaswappar sker ingen leverans av kapital. Om transaktionen inte är skyddad genom t. ex. motaffär är banken utsatt för risk som härleds från kurs- och ränteförändringar. Oavsett om transaktionen är skyddad eller öppen kan banken löpa en risk att partnern inte kan utföra sin del av avtalet och kan därigenom utsättas för en oväntad och icke planerad förlustrisk. Teoretiskt kan denna förlustrisk betecknas som en risk för förluster på att anskaffa till aktuellt pris den valuta eller motsvarande som avtalspartnern skulle tillhandahålla. Då den risk som kan uppstå i dessa engagemang är av annan karaktär än de tidigare behandlade göres här endast en uppräknig av de transaktioner som kan förekomma.

1. Terminsaffärer i utländska valutor
2. Valutaswaps
3. Ränteswaps
4. Kombinerade valuta- och ränteswaps
5. Valutafutures
6. Valutaoptioner
7. Överenskommelse om framtida ränta
8. Räntefutures
9. Ränteoptioner
10. Räntegarantier
11. Aktieindex – futures
12. Aktieindex – optioner
13. Finansiella futures
14. Standardiserade terminskontrakt

IV Rådgivnings- och förvaltningsansvar

1. Värdepappersförvaltning, öppna förvar
2. Fullständig kapitalförvaltning
3. Likviditetsförvaltning
4. Förvaringsuppdrag

Förteckning över remissinstanserna och sammanställning av yttrandena

Efter remiss har yttrande över kreditmarknadskommitténs promemoria 1986-12-16 med förslag till ändring av kapitaltäckningsbestämmelserna för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag avgetts av bankinspektionen, hovrätten för Västra Sverige, fullmäktige i Sveriges riksbank, försäkringsinspektionen, Svenska Bankföreningen – med instämmande av PKbanken –, Svenska sparbanksföreningen – till vars yttrande Sparbankernas Bank hänvisat –, Sveriges Föreningsbankers Förbund – med instämmande av Föreningsbankernas Bank –, styrelsen för Stockholms fondbörs, Svenska fondhandlareföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska Försäkringsbolags Riksförbund, Finansbolagens förening, Föreningen Auktoriserade Revisorer och Konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

Till yttrandet från fullmäktige i Riksbanken har fogats ett särskilt yttrande av Staffan Burenstam Linder.

Remissyttrandena från styrelsen för Stockholms fondbörs, LO, TCO och Försäkringsbolagens riksförbund innehåller i huvudsak endast att de i promemorian framlagda förslagen tillstyrks eller lämnas utan erinran.

Övriga remissinstanser har i huvudsak anfört följande.

1 Allmänt

1.1 Bankinspektionen

Sammanfattning

Bankinspektionen instämmer i kreditmarknadskommitténs förslag att i bankrörelselagens och fondkommissionslagens kapitaltäckningsregler liksom i finansbolagslagens upplåningsrättsregler införs en möjlighet för regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen att utfärda föreskrifter för inplacering i de olika riskklasserna av placeringar liksom att med upplåning jämställa exponeringar som inte är förutsedda i banklagarna.

Allmänt

Tillsynsmyndigheter på bankområdet i olika länder har under senare år ägnat stor uppmärksamhet åt kapitaltäckningsfrågor för olika riskexponeringar utanför den synliga balansräkningen.

Inspektionen följer fortlöpande den internationella utvecklingen på detta område och välkomnar kreditmarknadskommitténs förslag med hänsyn till svenska bankers, fondkommissionsbolags och finansbolags förhållandevis stora riskengagemang i exponeringar utanför balansräkningarna. Dessa engagemang är med nuvarande lagstiftning inte föremål för några särskilda kapitaltäckningskrav.

Bankrörelselagen och fondkommissionslagen innehåller kapitaltäckningsregler som tar sikte på bankers och fondkommissionsbolags placeringar. Finansbolagslagen däremot innehåller upplåningsrättsregler som tar sikte på finansbolags finansiering/upplåning. Detta bör beaktas när det gäller att fastställa konkurrensneutrala kapitalkrav för tillämpningen av den nu föreslagna lagstiftningen.

Avsnitt 5. Utvecklingen i utlandet

Inspektionen vill utöver de exempel på kapitaltäckningskrav avseende riskexponeringar utanför balansräkningar som beskrivits i avsnitt 5 peka på det av tillsynsmyndigheterna i USA (Board of Governors of the Federal Reserve System) och England (Bank of England) i januari 1987 gemensamt framlagda förslaget till kapitaltäckningsbestämmelser i dessa båda länder. Enligt detta förslag införs kapitaltäckningskrav för ett antal av de engagemang som uppräknats i bilaga I till kreditmarknadskommitténs promemoria.

Avsnitt 6. Ränterisker

Kreditmarknadskommittén anser att något kapitalteckningskrav inte behöver införas för ränteriskexponeringar. Inspektionen kan ställa sig bakom denna ståndpunkt. Samtidigt vill dock inspektionen framhålla, att de kraftiga räntesvängningarna på penning- och kapitalmarknaderna får en allt större betydelse för utvecklingen av bankers, fondkommissionsbolags och finansbolags riskbärande kapital.

Ränterisken kan beräknas på två sätt. Å ena sidan kan en bank med räntebundna placeringar i exempelvis obligationer som finansieras med traditionell inlåning från allmänheten drabbas av ett försämrat räntenetto om de räntor som påverkar finansieringen stiger, t. ex. genom en diskontohöjning. Detta försämrade räntenetto (ränteriskens inkomst-del) påverkar på längre sikt bankens riskbärande kapital. Å andra sidan leder dock höjda penning- och kapitalmarknadsräntor till ett omedelbart nedskrivningsbehov för räntebundna placeringar. Denna ränteriskens investmentdel påverkar omedelbart det riskbärande kapitalet och med de stora och snabba räntefluktuationer som under senare år förekommit både i Sverige och i andra länder blir effekten på bankers, fondkommissionsbolags och finansbolags riskbärande kapital betydande. Inspektionens beräkningar visar att en höjning med en procentenhet av penning- och kapitalmarknadsräntorna över hela den s. k. avkastningskurvan innebär att det riskbärande kapitalet (bundet och fritt eget kapital samt obeskattade reserver) minskas med 10%. Det förekommer dock kraftiga avvikelser från detta medianvärde. Med nya penning- och kapitalmarknadsinstrument, t. ex. standardiserade terminskontrakt, räntecoptioner och ränteswapar, kan banker, fondkommissionsbolag och finansbolag både skydda sig för ränteförändringar och öka sin riskexponering. Denna utökade riskexponering framgår ej av den hittills synliga redovisningen.

Ränteriskproblematiken och hur man skall kunna uppställa kapitaltäck-

ningskrav för dessa risker diskuteras i olika sammanhang. Bankinspektionen deltar i dessa diskussioner och kommer att ta de initiativ som betingas därav. Det kan nämnas att i det av USA och England i januari framlagda förslaget till nya kapitaltäckningsregler har krav rests på kapitaltäckning för ränterisker genom att exempelvis inkludera inhemska statsobligationer i sådana placeringar som kräver kapitaltäckning. Detta förslag tar dock inte hänsyn till att ett institut kan utjämna sin ränteriskexponering genom att använda olika typer av finansiella instrument såväl inom som utanför balansräkningen.

1.2 Hovrätten för Västra Sverige

Banklagstiftningens regler om kapitaltäckning för placeringar har uppenbarligen tillkommit främst för att bereda insättarna skydd. Banklagstiftningens historia visar emellertid att kapitaltäckningsreglerna gång efter annan ändrats. Dessa ändringar har nästan alltid föranletts av att bankernas låneverksamhet expanderat så kraftigt att kraven på kapitaltäckning blivit allt svårare att uppfylla, och lagstiftaren har genomgående tillskyndat dessa ändringar med motiveringen att bankernas ökade finansiella konsolidering och den erfarenhetsmässiga värderingen av riskerna i bankverksamheten lämnar utrymme för en ytterligare uppmjukning av kapitaltäckningskraven. Bakom dessa överväganden måste emellertid rimligen ligga bedömningen att en alltför långt driven uttunning av kapitaltäckningskraven kan leda till en situation där bankernas kapitalbaser blir otillräckliga som skydd för insättarna.

Mot denna bakgrund är det uppenbarligen angeläget att kravet på kapitaltäckning kommer att omfatta varje slag av placering som i någon beaktansvärd mån innebär en risk för insättarnas pengar. Eftersom det nu framlagda förslaget har just ett sådant grundläggande syfte, finner hovrätten anledning att hälsa förslaget med tillfredsställelse. Hovrätten anser sig också övertygad av de skäl kommittén anfört för att de ifrågakomna åtagandena hänförs till olika riskklasser och för att åtagandena inte alltid inräknas i kapitalkravet till hela sitt nettovärde.

1.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Motivet till förslagen är att det med bl. a. penningmarknadens framväxt introducerats en rad olika instrument som innebär åtaganden utanför balansräkningen från kreditinstitutens sida men för vilka kapitaltäckningskrav inte erfordras. Avsikten är nu att komplettera kapitaltäckningsbestämmelserna med dessa åtaganden så att de bättre fyller avsedda skyddsintressen.

Nuvarande kapitaltäckningsbestämmelser, som varit i kraft sedan 1969 är relaterade till bankernas tillgångssida. Kapitalkrav ställs i lagen med hänsyn till den kreditrisk som kan anses föreligga för olika typer av tillgångar. Som kommittén konstaterat finns det emellertid också andra typer av risker i bankernas placeringar som kan vara av väl så stor betydelse som kreditriskerna. Exempel på sådana risker och för vilka

Andra risker än kreditrisker

Rörligheten på de finansiella marknaderna och på valutamarknaden har ökat kraftigt. Nya finansieringsformer och instrument har växt fram i snabb takt. Det innebär sannolikt att andra risker än kreditrisker fått ökad betydelse i finansinstitutens verksamhet. Enligt fullmäktiges mening bör detta beaktas i gällande lagstiftning.

Kommittén har dock i sina förslag behållit den tidigare grundsynen att kapitaltäckningsbestämmelserna enbart skall vara ett skydd mot kreditrisker. Övriga risker i bankers, fondkommissionärers och finansbolags verksamhet har kommittén valt att betrakta som en tillsynsfråga varför några kapitaltäckningskrav inte bör ställas i banklagen.

Enligt fullmäktiges mening synes de administrativa riskerna vara en typisk tillsynsfråga medan den är mera tveksamt huruvida andra risker och inte minst ränterisken skall behandlas på detta sätt.

Under en lång följd av år har bankerna byggt upp en betydande obligationsportfölj. I sak kan hävdas att hela denna obligationsportfölj utgör en potentiell ränterisk eftersom den till stora delar är fastförräntad medan skuldsidan är ränterörlig. Bankerna har således i sin obligationsportfölj en betydande riskexponering vars storlek kan åskådliggöras av variationen i bankernas rörelseresultat mellan olika år. Deras rörelseresultat kan beroende på i huvudsak ränteutvecklingen variera med flera miljarder kronor.

Under senare år har därutöver tillkommit att bankerna i den allt växande options- och terminshandeln också har en icke obetydlig ränteexponering. Inte minst utvecklingen under 1985 och 1986 med tvära kast i räntenivån har visat att betydande ränteförluster kan uppkomma om placerarna gjort termins- och optionsaffärer. Avsaknaden av begränsningar kan ha bidragit till den starka volymtillväxten i terminsmarknaden under senare år.

Fullmäktige anser att det finns skäl att söka reglera kreditinstitutens ränteexponering. Det är dock inte självklart att denna reglering bör ske genom kapitaltäckningskrav eller limiter. Innan ett definitivt ställningstagande sker bör dock frågan utredas. Internationellt har heller ej något ställningstagande gjorts till hur ränteriskerna skall hanteras men utredningar pågår i flera länder.

Kreditrisker

Beträffande kreditrisker delar fullmäktige kommitténs uppfattning av de av kommittén angivna åtaganden bör påläggas kapitaltäckningskrav. Enligt fullmäktiges mening bör dock kraven utsträckas till att omfatta även följande tre områden.

Traditionellt har alltid förekommit olika typer av lånelöften t. ex. i form av outnyttjade krediter i räkning eller en skriftlig utfästelse från långivare att på låntagarens begäran tillhandahålla en kredit. För den skriftliga utfästelsen om kredit erlägger låntagaren normalt en avgift. Kommittén konstaterar nu att eftersom kapitaltäckning tidigare inte diskuterats för nämnda åtaganden och att inte under *alla* förhållanden är bindande bör något kapitaltäckningskrav ej ställas.

Enligt fullmäktiges mening utgör frånvaro av tidigare diskussioner om kapitaltäckningskrav för lånelöften inget skäl till att frågan inte ånyo prövas. Vidare kan kommitténs påstående att ett kreditlöfte inte under *alla* förhållande är bindande, knappast utgöra ett motiv för att undanta alla lånelöften från kapitaltäckningskrav.

Enligt fullmäktiges mening bör en viss begränsad kapitaltäckning krävas för lånelöften. Skälet härtill är att lånelöften otvivelaktigt utgör åtaganden från kreditinstituten även om undantag finns när förmånstagaren kommit på obestånd. Kapitaltäckning bör dock inte erfordras för hela volymen utfärdade lånelöften eftersom alla löften inte resulterar i en faktisk utlåning. Dispositionsgraden av t. ex. krediter i räkning varierar endast betydligt kring 50 %.

Fullmäktige medger att det kan vara förenat med vissa svårigheter att definiera lånelöften men för icke utnyttjade krediter i räkning samt lånelöften för vilka förmånstagaren erlägger en avgift bör viss begränsad kapitaltäckning krävas.

2. Certifikatprogram

Under senare år har allt större volymer av företagscertifikat, marknadsbevis och liknande instrument emitteras på den svenska penningmarknaden. Sådana emissioner sker normalt via bank eller fondkommissionsbolag som för låntagarens räkning söker placera instrumenten på marknaden. Kommissionären är också normalt "marketmaker" och garanterar i princip en andrahandsmarknad. Kapitaltäckning för sådana åtaganden bör enligt kommittén erfordras i de fall åtagandet är bindande från kommissionärens sida att en viss andel av lånevolymen skall tas i egen portfölj. Kapitalkravet föreslås utgöra 50 % av det bindande åtagandet. Kommittén synes inte inkludera kommissionärens medverkan som "marketmaker" i andra emissioner, t. ex. obligationsemissioner.

Enligt fullmäktige är det oklart hur långt kommitténs förslag sträcker sig. Kapitaltäckningskrav bör enligt kommittén ställas när "ett bindande åtagande" att ta viss del av krediten i egen portfölj föreligger. Men om avsikten är att sådana krav skall ställas endast vid uttryckliga i formell juridisk mening gjorde utfästelser anser fullmäktige förslaget otillfredsställande. Uppenbart är att en bank eller annan fondkommissionär inte längre kan agera "marketmaker" om dess vilja eller förmåga att medverka till en andrahandsmarknad vid egna placeringar ifrågasätts. Varje åtagande som inkluderar en risk för att banken tvingas ta hela eller delar av ett lånepro-

gram bör omfattas av kapitaltäckningsbestämmelserna. Det bör gälla om åtagandet i strikt juridisk mening är rättsligen förpliktande eller endast moraliskt eller affärsmässigt.

Fullmäktige medger att det kan vara förenat med vissa svårigheter att definiera vad som är ett åtagande. Detta bör därför värderas närmare i det fortsatta beredningsarbetet inför propositionen.

Internationellt synes också principerna variera enligt kommitténs mycket kortfattade jämförelse. I England och Nederländerna erfordras sålunda kapitaltäckningskrav för 50 % av åtaganden i form av Note Issuance Facilities, (s.k. NIFs) och Revolving Underwriting Facilities (s.k. RUFs). I Japan skall 30 % av vissa medel- och långfristiga åtaganden av nämnda typer av instrument vara kapitaltäckningsgrundande medan i Västtyskland oåterkalleliga åtaganden genom NIFs till 50 % är kapitaltäckningskrävande.

Analogt med lånelöften bör dock inte kapitaltäckning erfordras på en kommissionärs hela låneprogram eftersom risken får anses som liten att en kommissionär skall tvingas placera samtliga sina låneprogram i egen portfölj. Kapitaltäckning bör därför krävas på endast en viss begränsad del.

3. Terminshandel

I transaktioner med avtal om framtida förvärv av värdepapper föreligger två typer av risker. Förutom den tidigare behandlade ränterisken finns också en kreditrisk eftersom värdepapperet under mellantiden kan minska i värde eller t. o. m. bli värdelöst. Köparen måste ändå fullfölja avtalet. Enligt kommitténs förslag bör kapitaltäckning inte erfordras på hela den volym av värdepapper om vilket avtal tecknats om framtida förvärv. Motivet härtill är att avtal samtidigt kan ha tecknats om framtida försäljning av värdepapperen och då har kreditrisken eliminerats. Kommitténs förslag är därför att kapitaltäckning endast skall erfordras på den öppna positionen (dvs. nettot mellan köpt och sålt).

Nuvarande kapitaltäckningsbestämmelser liksom i princip all annan bokföring bygger på bruttobokföring. Enligt fullmäktiges mening finns det inga skäl till att vad avser avtal om framtida förvärv eller försäljning av värdepapper tillämpa nettobokföring. Fullmäktige kan förstå kommitténs synsätt om avtalet om köp respektive försäljning tecknats med samma motpart. Det torde dock vara mera vanligt att avtal om förvärv tecknas med en motpart och avtal om försäljning med en annan. Om den sistnämnda motparten av olika skäl inte uppfyller sitt åtagande får institutet bära hela kreditrisken. Enligt fullmäktiges mening bör därför inte avtal om framtida försäljning av värdepapper i kapitaltäckningsbestämmelserna få avräknas från avtal om framtida förvärv av värdepapper. Kapitaltäckningskravet bör dock kunna begränsas till endast en viss andel av den på termin sålda respektive köpta volymen värdepapper enär risken synes liten att samtidigt som det underliggande värdepapperet förlorar i värde motparten hamnar på obestånd.

Kapitaltäckningsbestämmelserna för banker har varit ett aktuellt ämne under många år. Främst har bankernas möjligheter att få tillskott av nytt riskkapital diskuterats. Den 13 juni 1985 besvarade t. ex. fullmäktige en remiss angående en framställan från Svenska Sparbanksföreningen om att sparbank skulle kunna tillföras riskkapital även i de fall då det ej erfordrades för att upprätthålla sparbanks verksamhet. Förslaget avvisades men det konstaterades att skäl fanns att se över nuvarande möjligheter för samtliga bankgrupper om formerna för nytt tillskott av riskkapital. Innan en sådan översyn skett borde dock inga förändringar medges.

Någon översyn av formerna för tillskott av riskkapital till bankerna har ännu ej skett. Situationen blev för sparbankerna akut och för någon månad sedan tillstyrkte fullmäktige ett förslag till provisorisk lösning för att sparbankerna skulle ha praktisk möjlighet att uppfylla nuvarande kapitaltäckningsbestämmelser.

Mot denna bakgrund är det enligt fullmäktiges mening otillfredsställande att förslag nu läggs fram som torde innebära ett för de flesta banker ökat kapitaltäckningskrav utan att några värderingar görs om ytterligare tillskott av riskkapital erfordras för att bankerna i praktiken skall ha möjlighet att uppfylla kraven. I detta sammanhang bör också erinras om att en proposition (1986/87: 12) framlagts om att från 1 juli 1987 införa en konsoliderad kapitaltäckning för svenska banker som äger andelar i utländska bankföretag. Därutöver tillkommer att under det senaste året en betydande överföring av krediter med lågt kapitalkrav skett från banker till bostadsinstitut samtidigt som bankerna tillförts nya krediter med ett högre kapitalkrav. Även om utlåningen således beloppsmässigt är oförändrad har belastningen på bankernas riskkapital ökat. Sammantaget kan dessa förändringar kräva en betydligt vidgad kapitalbas. Om resultatet blir att kapitalbasen måste höjas bör den hittills tillämpade metoden att låta en större andel förlagslån ingå i basen inte komma i fråga. Skulle nämligen en sådan metod tillämpas har de facto föga åstadkommits med de skärpta kapitaltäckningskraven.

Sammanfattande synpunkter

Enligt fullmäktiges mening är nuvarande utformning av kapitaltäckningsbestämmelserna föråldrade och otidsenliga. Det är uppenbart att stora svårigheter i dag föreligger att upprätthålla syftet med kapitaltäckningsbestämmelserna mot bakgrund av de stora och snabba förändringar som skett på den svenska kreditmarknaden. Syftet med kapitaltäckningsbestämmelserna är att utgöra ett av de viktigaste skydden för insättarnas medel. Enligt fullmäktiges mening är det därför angeläget att i bestämmelserna snarast föra in de nya finansiella instrument som inte varit förutsedda i lagstiftningen. Fullmäktige delar således i grunden kommitténs syn att kapitaltäckning bör krävas för nämnda åtaganden men anser att kommitténs förslag inte är tillräckligt långtgående. Skall kapitaltäckningsbestämmelserna svara mot sitt syfte bör också meningsfulla kapitalkrav ställas på

de åtaganden och risker som instituten tar i sin verksamhet. Bestämmelserna blir annars innehållslösa även om formellt i lagen ett kapitaltäckningskrav ställs.

Kommittén har haft som ambition att lösa frågan om kapitaltäckningskrav på riskexponeringen i åtaganden utanför balansräkningen. Sett utifrån de risker som finns i sådana åtaganden synes kommitténs förslag endast innebära marginella kapitaltäckningskrav. Oklarhet råder fortfarande också om hur andra risker och inte minst den kanske största risken, ränterisken, skall hanteras.

Mot bakgrund av att övriga typer av risker synes väl så betydelsefulla som kreditrisken bör dessa enligt fullmäktiges mening ha en mer framskjuten plats för att skyddsreglerna som helhet skall utgöra ett tillräckligt skydd för insättarna.

Fullmäktige förutsätter att kapitaltäckningsbestämmelserna och andra regler till skydd för insättarna utreds ytterligare. Härvid bör undersökas hur tidigare inte förutsedda placeringar lämpligen bör inordnas i kapitaltäckningsbestämmelserna på längre sikt. Om nuvarande teknik för dessa bestämmelser bedöms ändamålsenligast bör placeringarna så långt möjligt uttryckligen anges i lagen. Hur andra risker än kreditrisker, t. ex. ränterisker, lämpligen bör begränsas genom bestämmelser i lag bör också undersökas. Vidare bör söka bedömas vilka effekter som förslagen skulle få på behovet av kapitalförstärkning. Ett särskilt problem utgör de begränsade möjligheter som sparbanker och föreningsbanker har att erhålla tillskott av riskkapital.

Av det ovan anförda framgår att fullmäktige har invändningar på flera betydelsefulla punkter mot kommitténs förslag. Med de tillägg som fullmäktige förordat bör dock kommitténs förslag leda till lagstiftning.

I propositionen bör klart uttalas, att de föreslagna bestämmelserna är att betrakta som en provisorisk lösning. Vidare bör klart framgå, att vad fullmäktige föreslagit beträffande lånelöften, åtaganden vid emissionsprogram och bruttoredovisning av terminshandeln skall tillämpas. Det får inte föreligga någon tvekan om huvudinnehållet i de föreskrifter som skall meddelas senare. Vad däremot gäller ränterisker måste dessa tills vidare behandlas som en tillsynsfråga.

Staffan Burenstam Linder anförde i särskilt yttrande följande.

Utredningen ger intryck av att vara otillräckligt genomarbetad. Fullmäktiges majoritet framför också långtgående kritik men konstaterar att problemen är så stora att det inte finns tid och resurser att från fullmäktiges sida ange närmare hur lösningarna skall se ut. Jag anser det otillfredsställande att fullmäktige då överlämnar till finansdepartementet att i viktiga delar på mycket kort tid utforma nya förslag och lagtexter. Särskilda svårigheter måste, som fullmäktige också konstaterar, finnas att överblicka hur bankerna och då inte minst sparbankerna skall kunna anpassa sig till nya kapitaltäckningsregler. Det hade med hänsyn till betydelsen av dessa frågor varit att föredra att ett nytt förslag hade kunnat remissbehandlas.

Bankföreningen har i andra sammanhang framhållit att kapitaltäckningen kommit att få stor betydelse i bankverksamheten och kommit att bli en av hörnpelarna i det legala systemet för att tillförsäkra sundhet i denna verksamhet. Kapitaltäckningen är samtidigt av utomordentligt stor ekonomisk betydelse i verksamheten. En bank måste således fortlöpande kalkylera in de stora kostnader som till följd av kapitaltäckningskravet följer med en nödvändig kapitalanskaffning när verksamheten utvidgas. Av bl.a. dessa skäl är det av vikt att kapitaltäckningskraven å ena sidan fortlöpande anpassas till den verklighet i vilken bankverksamheten bedrivs men å andra sidan att ändringar i reglerna sker med stor varsamhet och efter noggranna överväganden. Sedan bankerna nu under snart ett decennium kunnat verka under ensartade kapitaltäckningskrav har på senare tid oberoende av varandra flera förslag till ändringar av kapitalkraven aktualiserats. Detta har skett genom förslag om s. k. konsoliderad kapitaltäckning i prop. 1986/87: 12, låt vara med en föreslagen övergångstid, genom nyligen framlagt förslag för att – som det angavs – provisoriskt tillgodose vissa sparbanker och genom nu aktuellt förslag. Det kan också förutses att kreditmarknadskommittén kommer att framlägga förslag till vissa ytterligare ändringar i regelsystemet. Härtill kommer att det nu framlagda förslaget avses möjliggöra för regeringen eller bankinspektionen att framgent göra ändringar inom formellt sett mycket vida ramar.

Mot den skisserade bakgrunden och eftersom de sålunda tätt återkommande förslagen alla rör de grundläggande verksamhetsbetingelserna för bankerna och har inverkan på den långsiktiga verksamhetsplaneringen är det viktigt att de förslag som genomförs så mycket som möjligt anpassas till de ekonomiska och marknadsmässiga förutsättningarna för bankernas verksamhet så att inte dessa förrycks.

Det nu aktuella förslaget syftar till att inordna vissa hittills av kapitaltäckningen inte omfattade risker i det legala systemet för kapitaltäckning och samtidigt möjliggöra för framtida ändringar utan riksdagens hörande. Bankföreningen vill till detta först säga att det är självklart att den som i näringsverksamhet utsätter sig för risker skall försäkra sig om att på ett eller annat sätt ha ekonomisk täckning för dessa. Viktigast måste därvid vara att banker och övriga institut skaffar sig sådana rutiner att företagsledningarna fortlöpande kan bedöma riskerna i den egna verksamheten. Av företagsekonomiska skäl får de sedan ombesörja att dessa risker täcks in genom anpassning mellan risk och kapital. De svenska bankerna skaffar sig nu allt bättre system för riskanalys i sina verksamheter.

Om lagstiftaren ställer krav på kapital, vilka motsvarar den risktäckning som således redan måste förekomma, finns det inte något att invända mot en fortlöpande legal anpassning till den ändrade bankverksamheten. Om emellertid de legala kraven avviker från vad som är marknadsmässigt godtagbart kan det verka störande, antingen så att det – vid för höga krav – hämmar verksamheten eller så att det – vid för låga krav – riskerar ge falska förespeglningar om att verksamheten är stabilare än den i själva verket är. Blir kraven på de svenska bankerna för stora sett från marknads-

synpunkt uppkommer omedelbart tendenser till överföring av verksamhet från Sverige till andra länder med mer marknadsanpassade krav. Detta måste undvikas.

Mot den angivna bakgrunden vill bankföreningen inte motsätta sig att vissa ändringar i kapitaltäckningskraven görs för att anpassa lagen till senare tids utveckling. Därvid synes den nu föreslagna metoden, som öppnar möjlighet för myndighetsingripanden utan lagändringar, kunna accepteras. Den ger möjligheter till en angelägen marknadsanpassning och smidighet samtidigt som den i sig emellertid bär risker för marknadsstörande ingrepp, om det legala bemyndigandet utnyttjas felaktigt. Bankföreningen ser dock fördelarna med en dylik metod som så påtagliga att föreningen inte vill motsätta sig den föreslagna lagstiftningsmodellen. Detta förutsätter dock att de förutsättningar som anges i det följande iakttas. Bankföreningen vill samtidigt framhålla att föreningen inte ansett det vara sin sak att bedöma grundlagsenligheten av den långtgående delegering av normgivning som förslaget innebär.

För att den föreslagna ordningen skall kunna godtas måste oundgängligen gälla att de beslut som fattas står i samklang med de marknadsmässiga förutsättningarna. Hänsyn måste tas till konkurrenssituationen dels gentemot andra aktörer på den svenska marknaden, dels gentemot utlandet. För att detta skall kunna ske måste det samråd med berörda institut före beslut, som kreditmarknadskommittén förordar, i varje situation komma till stånd. Det bör sett från lagstiftarens synpunkt inte finnas några betänkligheter mot att låta instituten få ett inflytande, eftersom det, som nämnts, också ligger i deras intresse att täcka in de risker för vilka de exponerar sig. Det förtjänar påpekas att de svenska bankerna genom egen aktivitet och i flera fall genom ägarkoppling till utländsk bank har goda möjligheter att följa utvecklingen utomlands i nu aktuella hänseenden.

För att det nämnda samrådet skall fungera på bästa sätt och för att de beslut till utfyllnad av kapitaltäckningen som fattas skall bli balanserade är det viktigt att besluten fattas så "nära marknaden" som möjligt. Detta bör bäst kunna ske genom att de erfarenheter och kunskaper som bankinspektionen förvärvat vid sin fortlöpande kontakt med instituten och marknaden tas till vara i detta sammanhang. Bankföreningen anser det därför angeläget att regeringen utnyttjar den föreslagna rätten att lämna bemyndigande till bankinspektionen att fatta aktuella beslut.

Om bankerna i samråd med bankinspektionen på angivet sätt bevakar riskutvecklingen kan det visa sig att det finns behov av andra riskklasser än de av kommittén diskuterade (full risk, halv risk och ingen risk). Det skulle kunna visa sig lämpligt att i något fall räkna in en riskexponering till annan procentuell andel än 50 eller 100 %. Lagförslaget hindrar inte detta. Bankföreningen anser det dock i första hand lämpligt att de tre diskuterade klasserna får utgöra den huvudsakliga basen för de bedömningar som behöver göras.

Kreditmarknadskommittén föreslår att den nya ordningen införs för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag. Det är enligt bankföreningen helt nödvändigt att, om bankerna skall utsättas för de nya kraven, också de övriga nämnda instituten på ett konkurrensneutralt sätt åläggs

motsvarande krav. Det måste vidare beaktas att vissa av de verksamheter som drivs av institut på den reglerade kreditmarknaden också kan drivas av andra företag. När kapitalkraven bestäms måste detta beaktas så att inte de reglerade kreditinstituten kommer i ett konkurrensmässigt underläge. En sådan effekt skulle för övrigt stå i strid med uttalade strävanden från statsmakternas sida.

Den genomgång av olika risker som förekommer i bl. a. bankernas verksamhet i dag och den inrangering i någon av de tre riskklasserna som kommittén gjort får, såsom bankföreningen uppfattat saken, snarast ses som en rekommendation för kommande beslut med stöd av det föreslagna legala bemyndigandet. Bankföreningen vill därför för närvarande nöja sig med att framhålla att de överväganden som gjorts av kommittén i huvudsak motsvarar föreningens uppfattning.

Om förslaget genomförs måste det iakttas att vi därmed i Sverige beträffar en ny väg i fråga om regleringen av bankernas och vissa andra instituts kapitalkrav. Det är därför viktigt att tillämpningen blir försiktig och att den nog följs såväl av de berörda instituten själva som av myndigheterna. Åtminstone i ett inledningsskede får man se systemet som ett försök. Det kan efter en tids erfarenhet av den nya modellen vara anledning att överväga om den kan få en vidgad användning och utnyttjas för justeringar också av kapitalbasen. Också andra ändringar i kapitaltäckningsregleringen kan eventuellt göras med stöd av ett sådant legalt bemyndigande. Här kan pekas på att det finns anledning att överväga om det behövs kapitaltäckning för utländska statsobligationer som innehas av svenska bankfilialer, vilka nu kan öppnas utomlands. När sådana obligationer hittills innehafts av en banks dotterbolag i utställarlandet har inte krävts någon kapitaltäckning för obligationerna, men om de innehas av en filial, dvs. direkt av den svenska banken, krävs med nuvarande regler täckning för sådana obligationer med eget kapital. En saklig prövning kan visa att olika krav kan behöva ställas för obligationer utställda av olika stater. Härvid kan den nu diskuterade beslutsmodellen komma till användning.

Bankföreningen vill således sammanfattningsvis inte motsätta sig den föreslagna lagstiftningen. En förutsättning för detta är dock att tillräckliga garantier, bl. a. genom samråd med berörda institut, skapas för att tillämpningen inte på ett störande sätt försämrar de svenska bankernas konkurrensförmåga på marknaden.

1.5 Svenska sparbanksföreningen

Svenska sparbanksföreningen delar den uppfattning, som kommer till uttryck i kreditmarknadskommitténs promemoria, dvs. att kreditmarknaden utvecklas snabbt och att denna utveckling med all säkerhet kommer att fortsätta. Det talar för att ge bankinspektionen en viss frihet att kräva kapitaltäckning för instrument och placeringar, som inte uttryckligen är reglerade i lagstiftningen för de berörda instituten.

Svenska sparbanksföreningen vill emellertid framhålla, att krav på kapitaltäckning utöver det som uttryckligen framgår av lagtext eller allmänt accepterad tillämpning, är en grannlaga uppgift. Föreningen förutsätter att

berörda parter får redovisa sin uppfattning om placeringarnas risker och den tekniska utformningen av nya instrument i förberedande diskussioner när nya kapitaltäckningskrav aktualiseras. Sådana förberedande diskussioner fyller dels funktionen att kartlägga de verkliga riskerna och dels att instituten inte i efterhand åläggs kapitalkrav, som inte tidigare kunnat förutses.

I övrigt ansluter Svenska sparbanksföreningen sig till de föreslagna lagändringarna.

1.6 Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)

SFF ansluter sig till kommitténs bedömning att vissa poster utanför balansräkningarna medför sådana kreditrisker att det är rimligt – med hänsyn till den sunda utvecklingen av kreditmarknaden – att kapitaltäckningskrav kan uppställas på dem. Den av kommittén valda lagstiftningstekniken kan i och för sig diskuteras men är förmodligen oundviklig med hänsyn till att marknadsutvecklingen är så snabb att nya typer av instrument ständigt tillkommer.

Med den valda modellen hade det varit önskvärt om kommittépromemorian hade gjorts mer utförlig och innehållit tydligare anvisningar till vägledning för de kommande föreskrifterna. SFF förutsätter emellertid att föreskrifterna kommer att få en sådan utformning att parterna på marknaden får en rimlig möjlighet att anpassa sina positioner till de kommande kraven. SFF vill rekommendera att regeringen lämnar bemyndigande till bankinspektionen – som har erforderlig kompetens på området – att utfärda föreskrifter i ärendet.

1.7 Svenska fondhandlareföreningen

Inledningsvis önskar Föreningen påpeka att lång tid förflutit sedan remissen ursprungligen överlämnades från Kreditmarknadskommittén 1986-12-16. Under denna tid har initiativ tagits från bl. a. utländsk sida i avsikt att uppnå större internationell enhetlighet i fråga om kapitaltäckningsregler och liknande. Det synes enligt Föreningens mening vara mindre väl genomtänkt att lägga fram ett nationellt förslag utan reell förankring i de internationella tendenser som för närvarande gäller. Enbart av detta skäl kan det ifrågasättas om det är lämpligt att i detta läge lägga de i remissen föreslagna reglerna till grund för kommande lagstiftning.

Föreningen anser, utöver vad i föregående stycke sagts, att det föreslagna regelsystemet och däri ingående bestämmelserna till viss del kan ifrågasättas i sak. Den övergripande frågeställningen är därvidlag om man överhuvudtaget skall arbeta med kapitaltäckningsregler av traditionell typ. Ett alternativ vore en försäkringslösning av något slag. Ett sådant principiellt annorlunda angreppssätt på kapitaltäckningsproblematiken borde närmare utredas. De traditionella kapitaltäckningsreglerna har vid en skärpning nämligen den nackdelen att de medför en koncentration av aktörerna på marknaden, vilket i nu aktuellt fall skulle missgynna företrädesvis mindre företag eller företag med i huvudsak enskilda, privata ägare. Mångfalden

av aktörer på marknaden skulle troligen gynnas av exempelvis en försäkringslösning.

Prop. 1987/88: 45

En annan invändning berör förslaget exklusiva hantering av bruttorisker. Med de möjligheter som i dag finns att minimera bruttoriskerna borde ändrade regler beträffande kapitaltäckning inrikta sig på att hantera de olika institutens nettorisker.

Avslutningsvis har Föreningen uppmärksammat att regeringen nu föreslås få delegera meddelandet av närmare föreskrifter i fråga om kapitalkrav till myndighet som regeringen bestämmer (Bankrörelselagen 2 kap. 10 § och Fondkommissionslagen § 18). Den behörighet och befogenhet som därvid kan tillkomma berörd myndighet synes – vad avser kapitalkrav – ej vara behövlig ur allmän synpunkt, varför Föreningen motsätter sig förslaget i denna del.

2 Lagtekniska synpunkter

2.1 Hovrätten för Västra Sverige

När det gäller den lagtekniska utformningen av kommitténs förslag till utvidgning av kapitaltäckningskravet har hovrätten förståelse för kommitténs ståndpunkt att lagtexten inte bör innehålla en uppräkningslista av de ifrågakomna "instrumenten". Lyckligare hade emellertid varit om kommittén använt en annan term än den allmänna beteckningen "åtaganden" som en sammanfattande beskrivning på det som skall lagregleras. Såvitt hovrätten känner till finns ingen specifikt bankrättslig betydelse av denna beteckning. Lagtexten kommer därför att avse varje förpliktelse som banken på grund av avtal eller liknande förfarande ådragit sig. Tydligt är emellertid att kommittén inte avser att ordet åtagande skall användas i dess vedertagna betydelse utan i en betydelse som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Det kan ifrågasättas om regeringsformen tillåter att riksdagen över huvud delegerar den förordade normgivningsbefogenheten till regeringen. Så kan ske med stöd av 8 kap. 7 § om fråga är om det lagområde som anges i 8 kap. 3 § men inte om ämnet för lagstiftningsämnet ligger inom det obligatoriska lagområde som anges i 8 kap. 2 §. Genom departementschefens av riksdagen godkända uttalande i propositionen med förslag till lag om finansbolag (prop. 1978/79 s. 145 ff) får kapitaltäckningsbestämmelserna dock anses vara att hänföra till 8 kap. 3 §. Delegering till regeringen måste sålunda anses möjlig.

Hovrätten tvekar däremot inför kommitténs uttalande av innebörd att den vidare delegationen av normgivningsmakten till bankspektionen utan vidare är att betrakta som tillämpningsföreskrifter enligt 18 kap. 13 § regeringsformen. Som departementschefen framhöll vid grundlagsreformen är det en förutsättning för att fråga skall vara om verkställighetsföreskrifter att den lagbestämmelse som skall kompletteras är så detaljerad att inget väsentligt nytt tillförs regleringen. Departementschefen erinrade vidare om att det i verkställighetsföreskriftens form inte får beslutas om något som kan betraktas som ett tidigare ej föreliggande ingrepp i enskildas

personliga eller ekonomiska förhållanden. Mot denna bakgrund kan det knappast vara riktigt att, såsom kommitténs promemoria antyder, låta bankinspektionen genom tillämpningsföreskrifter definiera kapitaltäckningskravets grundläggande och reella innehåll.

Rent språkligt synes formuleringen av vissa tillägg till 2 kap. 10 § bankrörelselagen oriktig. I den föreslagna lagtexten finns sålunda uttrycket "bankens tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden (placeringar)". Med detta skrivsätt blir en tillgång att betrakta som ett åtagande, och åtaganden blir synonymt med placeringar vilket inte kan ha varit meningen. Ett disjunktiv "samt" torde därför böra inskjutas före ordet "ingångna".

Den föreslagna delegationsbestämmelsen "Närmare föreskrifter i fråga om kapitalkrav får meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer" torde leda längre än vad som synes förutsatt av kommittén. Den befogenhet regeringen föreslås få omfattar ju även redan gällande kapitaltäckningsbestämmelser och inte enbart de bestämmelser som skall reglera de hittills oreglerade "instrumenten". Någon motivering för en så långtgående delegation redovisas inte av kommittén. I detta sammanhang kan anmärkas att promemorian knappast inte heller innehåller någon motivering för den till regeringen eller bankinspektionen delegerade rätten att ge kapitalkravsföreskrifter inte endast beträffande "åtaganden" utan också beträffande "övriga tillgångar".

Hovrätten vill slutligen påpeka att beträffande sådana bankaktiebolag som avses i 2 kap. 11 § bankrörelselagen det ej krävs regeringens bemyndigande för att bankinspektionen skall få fatta beslut i fråga om kapitalkrav.

2.2 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Enligt kommitténs förslag bör de nya typerna av instrument för vilka kapitaltäckningskrav erfordras inte anges i kapitaltäckningsbestämmelserna. Motivet härför är att om i framtiden nya instrument introduceras måste lagen åter ändras eller kompletteras.

Enligt fullmäktiges mening är antalet nya instrument inte så stort som ofta görs gällande. Många är varianter på ett och samma tema varför det bör vara möjligt att specificera dem i lagen såsom i dag sker för andra typer av tillgångar. För att täcka eventuella nya instrument kan som kommittén föreslagit bestämmelserna kompletteras med att regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen vid behov kan utfärda föreskrifter för placeringar som inte är förutsedda i banklagarna.

Enligt fullmäktiges mening innebär den av kommittén valda tekniken ett avsteg från bestämmelsernas nuvarande uppbyggnad. Effekten blir också egendomlig eftersom i nuvarande lag en utförlig uppräkningslista sker av skilda slag av placeringar, hur de skall riskklassas samt hur de skall värderas. Enligt kommitténs förslag skulle sedan följa en övrig post för vilken tillämpliga bestämmelser inte framgår av lagen utan meddelas särskilt.

Det bör enligt fullmäktiges mening närmare undersökas hur långt det är möjligt att ange de viktigaste nya placeringarna direkt i lagen. Det kan inte uteslutas att det härvid visar sig nödvändigt att också ha en övrig post men den skulle i sådant fall avse mindre betydelsefulla placeringar.

2.3 Försäkringsinspektionen

I lagtekniskt hänseende har kommittén föreslagit att i 2 kap. 10 § den nya bankrörelselagen anges *dels* att även inom de fyra riskklasserna andra åtaganden än garantiförbindelser omfattas av kapitalkrav, *dels* att andra tillgångar än fordringar och andra åtaganden än garantiförbindelser skall kunna genom särskilda föreskrifter tas upp till andra värden än nettovärde resp. nominellt belopp, *dels* att närmare föreskrifter i fråga om kapitalkrav får meddelas av regeringen eller efter bemyndigande av regeringen av bankinspektionen. Dessa föreskrifter anges i promemorian ha karaktär av tillämpningsföreskrifter enligt 8 kap. 13 RF.

Den föreslagna ordningen innebär således bl. a. att i lagen *dels* tas in en i och för sig överflödigg allmän erinran om möjligheten att utfärda tillämpningsföreskrifter, *dels* beträffande värderingsreglerna (tredje stycket) en öppning görs för att i fråga om "övriga tillgångar" (p. 2) och "andra åtaganden" (nya p. 5) i tillämpningsföreskrifterna frångå huvudreglerna i lagen om "nettovärde" resp. "nominellt belopp". Det kan ifrågasättas om den lagutfyllnad som sålunda åsyftas är av sådan art, att den kan ske genom tillämpningsföreskrifter enligt 8 kap. 13 § RF. En annan lösning som i stället bör övervägas är att i lagen ta in ett bemyndigande enligt 8 kap. 7 § RF och därvid ange vilka avseenden som omfattas av bemyndigandet. Den i lagförslaget upptagna möjligheten att frångå nettovärdet i fråga om andra tillgångar än vissa fordringar har inte närmare kommenterats i promemorian. Det är möjligt att bemyndigandet kan inskränkas till att avse att beträffande andra åtaganden än garantiförbindelser kunna frångå en värdering till nominella beloppet. Värderingsbestämmelsen bör kunna hänföras till området för 8 kap. 3 § RF och därmed kunna förenas med bemyndigande enligt 8 kap. 7 § RF.

Ett så givet bemyndigande enligt 8 kap. 7 § RF i förening med möjligheten enligt 8 kap. 13 § RF att utfärda tillämpningsföreskrifter torde ge önskvärt utrymme för kompletterande föreskrifter. Bestämmelserna i 18 § fondkommissionslagen (1979: 748) bör följa det mönster som väljs för bankrörelselagen. Vad gäller 7 § lagen (1980: 2) om finansbolag har bemyndigandet formulerats närmast som en dispensregel för det enskilda fallet i fråga om möjlighet att slippa medräkna åtaganden fullt ut vid beräkningen av tillåten upplåningsram. Det förefaller vara lämpligast att omformulera bestämmelsen till en bemyndiganderegeln om rätt att komplettera med föreskrifter.

2.4 Finansbolagens förening

Föreningen konstaterar att omfattningen hos finansbolagen av den garanti-givning och liknande som skulle kunna träffas av de nu ifrågavarande bestämmelserna är relativt blygsam. Emellertid förekommer det numera, om än i liten skala, viss terminshandel i premieobligationer, lånelöften, leveransförbindelser m. m. som kan sägas innefatta ett visst risktagande. Föreningen kan därför finna det motiverat med ett tillägg till upplånings-rättsregeln av angiven innebörd.

Principiella invändningar kan visserligen riktas mot en lagstiftningsteknik som innebär långtgående bemyndiganden till en regeringen underställd myndighet, men föreningen förutsätter att bankinspektionen liksom hittills låter eventuella föreskrifter föregås av överläggningar med berörda institut och branschorganisationer.

Det i samtliga författningar använda begreppet "åtaganden" är, språkligt sett, diffust och kan vid tillämpningen komma att förorsaka en del onödiga diskussioner. Med hänsyn till att "åtagandena", av de anförda exemplena att döma, måste vara tämligen konkreta ifrågasätter föreningen om inte uttrycket "gjorde åtaganden" kunde ersättas med "ingångna förbindelser" e. dyl.

Föreningen föreslår till sist att en mindre, redaktionell justering görs i det föreslagna tillägget till finansbolagslagen. Enligt kommittéförslaget skall myndigheten undanta en obekant mängd åtaganden från upplåningsbegreppet. Det torde ur både principiell och praktisk synvinkel vara att föredra att myndigheten direkt anger vilka åtaganden som skall ha betydelse i upplåningsrättshänseende. Andra stycket, sista punkten, skulle därför förslagsvis kunna få följande lydelse:

"Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer äger besluta att även andra av bolaget gjorda åtaganden (ev. ingångna förbindelser) helt eller delvis skall läggas till upplåningen."

Om kommitténs konstruktion bibehålls i princip bör dock hela punkten delas upp i två avsnitt, förslagsvis enligt följande:

"Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig samt andra av bolaget gjorda åtaganden (ev. ingångna förbindelser). Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får dock medge att inte någon eller endast viss del av åtagandet "förbindelsen" skall läggas till upplåningen."

3 Andra frågor

3.1 Stadshypotekskassan

Kommittén anser att nu gällande bestämmelser om kapitaltäckning behöver kompletteras med regler som gör det möjligt att ta hänsyn till nya typer av riskåtaganden som aktualiseras genom utvecklingen på kreditmarknaden. Kommittén framhåller därvid att det är nödvändigt att reglerna blir neutrala från konkurrenssynpunkt och säger: "Vad beträffar svenska institut sinsemellan är det viktigt att samma typ av placering eller transaktion träffas av ett lika stort kapitaltäckningskrav oberoende av vilket institut som utför transaktionen". Kassan kan instämma i den formuleringen, men vill framhålla att det också finns en annan aspekt på neutraliteten: om ett institut genomför en viss typ av transaktion eller placering i någon viss form av instrument, bör det ställas inför samma krav på kapitaltäckning oberoende av vilken motparten är, om inte objektiva skäl talar för att riskerna är olika. Med andra ord får inte institutens regler om kapitaltäck-

ning utformas så, att de ger upphov till en diskriminering mellan konkurrerande emittenter eller låntagare.

Från den utgångspunkten vill Kassan peka på några fall där de gällande reglerna bryter mot neutraliteten. Bristerna avser alltså inte de tillägg som kreditmarknadskommittén nu föreslagit, men finns i just den lagstiftning som berörs. Det är alltså naturligt att rätta till dem i detta sammanhang.

Den första punkt Kassan avser gäller fondkommissionslagen (1979: 748). I den aktuella 18 § stadgas bl. a. om att fondkommissionsbolag måste ha en kapitaltäckning om minst sex procent i eget kapital för placeringar i obligationer och liknande värdepapper, med undantag för en särskild grupp av placeringar där ingen kapitaltäckning alls krävs. I denna undantagsgrupp finns obligationer och andra förbindelser utgivna av bankinstitut, kreditaktiebolag och försäkringsbolag men däremot inte sådana utgivna av Stadshypotekskassan eller andra hypoteksföretag.

Tolkat bokstavligen skulle detta alltså innebära att ett fondkommissionsbolag för att hålla ett lager av s. k. Caisse-obligationer eller -certifikat skulle behöva sex procents kapitaltäckning, medan det inte krävs någon kapitaltäckning alls för att hålla motsvarande lager av kreditbolagsobligationer eller -certifikat. På en väl fungerande konkurrensmarknad, där marginalerna är pressade, är det uppenbart att en sådan skillnad innebär att Caisse-papperen framstår som behäftade med en extrakostnad jämfört med konkurrenternas. Att detta är en nackdel för Stadshypotekskassan som emittent är helt klart.

Den påvisade skillnaden i fråga om kapitaltäckningskraven i fondkommissionslagen kan knappast vara avsedd. Jämför man nämligen med banklagstiftningens motsvarande bestämmelser framgår det omedelbart att hypoteksföretagens obligationer och andra förbindelser där behandlas helt parallellt med kreditaktiebolagens. Båda lagen ingår där i placeringsgrupp A, dvs. den som inte kräver någon kapitaltäckning från bankens sida. Någon ändring föreslås inte heller i den nya bankrörelselag som nu behandlas i riksdagen. Troligtvis uppmärksammades den aktuella formuleringen inte alls vid fondkommissionslagens tillkomst eftersom vid den tiden handeln med obligationer m. m. var helt obetydlig. I dagens situation är det emellertid av stor vikt att det kan klarläggas att det inte skall vara någon diskriminering mellan det konkurrerande mellanhandsinstitutens papper.

Den andra punkten gäller lagen (1980: 2) om finansbolag. I 7 § stadgas där bl. a. att någon kapitaltäckning inte krävs för belopp som bolaget har inestående hos vissa finansinstitut eller lånar ut till annat finansbolag, medan eljest ett i princip generellt krav på åtta procents kapitaltäckning gäller. I undantagsgruppen, där ingen kapitaltäckning krävs, ingår bl. a. kreditaktiebolag men inte Stadshypotekskassan. Såvitt Kassan förstår bestämmelsen, kan den t. ex. innebära att det för ett finansbolag krävs kapitaltäckning för att lämna dagslån till Stadshypotekskassan medan det inte krävs detta om pengarna i stället lånas ut till ett kreditaktiebolag eller finansbolag. Med tanke på att bl. a. ett växande antal stora industriföretag bildat finansbolag för att hantera sin stora likviditet är en sådan diskriminering allvarlig. Kassan vill också betona att villkoren för Stadshypoteks

verksamhet numera är sådana att dagslånemarknaden och andra former för tillfällig upplåning är av största betydelse. Neutraliteten kräver obetingat att Kassen och konkurrerande företag har samma villkor vad gäller lagstiftningen.

I gällande banklagar och i föreliggande förslag till bankrörelselag finns, som redan framhållits, inte någon sådan olikabehandling av Stadshypotekskassan i förhållande till kreditaktiebolagen. Kassen vill emellertid peka på att den terminologi som där används kan vara mindre lämplig. Kassen och de övriga hypoteksföretagen innefattas nämligen i 2 kap. 10 § i lokutionen "allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställs av regeringen". F. n. är det visserligen så att reglementet för Stadshypotek fastställs i förordningens form av regeringen, men det har påpekats att detta kan vara en ordning som rimmar mindre väl med regeringsformens nuvarande bestämmelser. Det kan således efter vad Kassen förstått bli aktuellt att föra över de bestämmelser i nuvarande reglemente som anses principiellt viktiga till stadshypotekslagen och att ge resterande delar av reglementet en lägre dignitet av interna arbetsregler, som inte behöver fastställas av regeringen. Troligtvis är det också egentligen stadshypotekslagen, där bestämmelserna om Stadshypoteks ändamål, lånesäkerheter och kapitaltäckning finns, som avses med formuleringen i den aktuella lagtexten. Det är emellertid angeläget att den fras som i dag likställer Kassen med kreditaktiebolagen inte genom en rent terminologisk förändring blir missvisande. En klarare formulering skulle således vara att föredra, som kan komma till användning i samtliga de här berörda lagtexterna. T. ex. kan ordet "hypoteksinstitut" prövas.

De till lagrådet
remitterade lag-
förslagen

Författningsförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 10 § bankrörelselagen (1987: 617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 10 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar *och* ingångna garantiförbindelser (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret.

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar, ingångna garantiförbindelser *och andra åtaganden på kapitalmarknaden* (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut* eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut*, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

5. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2.

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp.

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

4. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a) panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

b) panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller

c) förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

2. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

D övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar som anges under C och

åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket avsatts, till sitt bruttovärde;

2. övriga tillgångar till sitt nettovärde,	
3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp <i>samt</i>	3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,
4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp.	4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp <i>samt</i>
	5. <i>andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp om inte ett lägre belopp bestämts i föreskrift som avses i sista stycket.</i>

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

Närmare föreskrifter i fråga om till vilka belopp åtaganden enligt andra stycket 5. skall tas upp får meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1980: 2) om finansbolag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*7 §¹

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som inestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller central föreningsbank. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som inestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut* och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller central föreningsbank. Till upplåningen skall läggas

1. beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.

2. *andra av bolaget gjorda åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital.

2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987: 617), intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

¹ Senaste lydelse 1987: 627.

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet föreskriva att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Härigenom föreskrivs att 18 § fondkommissionslagen (1979: 748) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagna lydelse*18 §¹

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar *och till garantiförbindelser som bolaget har ingått* (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga *placeringar* skall *tagas* upp till sitt nettovärde.

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar, *ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden* (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga *tillgångar* skall *tas* upp till sitt nettovärde. *Åtaganden på kapitalmarknaden skall tas upp till sitt nominella belopp om inte regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag, *hypoteksinstitut* eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

¹ Senaste lydelse 1987: 622.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1 lag om ändring i bankrörelselagen (1987: 617)	2
2 lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag	5
3 lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)	7
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 oktober 1987 ..	9
1 Inledning	9
2 Nuvarande kapitaltäckningskrav	9
3 Kommitténs förslag	11
4 Allmän motivering	12
4.1 Överväganden och förslag	12
4.2 Ikraftträdande	19
5 Upprättade lagförslag	19
6 Specialmotivering	19
7 Hemställan	20
8 Beslut	20
Utdrag ur lagrådets protokoll den 21 oktober 1987	21
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 oktober 1987 ..	21
 Bilaga 1 Kommitténs promemoria	 23
Bilaga 2 Sammanställning av remissyttandena	38
Bilaga 3 De remitterade lagförslagen	56

